

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему **Підготовка майбутніх педагогів до позакласної роботи у групах
подовженого дня**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0119-з
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньої програми Педагогіка вищої школи
А. О. Дегтяренко

Керівник доцент кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності,
к.пед.н., доцент Голованова Т. П.

Рецензент доцент кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності,
к.філос.н., доцент Іванова Л. С.

Запоріжжя

2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	6
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В ГРУПАХ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ.....	11
1.1. Підготовка майбутніх педагогів початкових класів до роботи в групі подовженого дня в контексті НУШ.....	11
1.2. Нормативно-правові засади позакласної роботи педагога в групах подовженого дня.....	20
1.3. Методологічні підходи до підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.....	25
1.4. Оновлення форм та методів підготовки майбутніх педагогів до роботи з учнями в групі подовженого дня як вимога сучасної освіти.....	32
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ В ГРУПАХ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ.....	42
2.1. Дистанційні технології підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в групах подовженого дня.....	42
2.2. Вебінар як дистанційна форма підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.....	55
2.3. Методичні рекомендації з розробки вебінару як сучасної форми підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в групах подовженого дня.....	60
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	85

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВО – вища освіта;

ГПД – група продовженого дня;

ДО – дистанційна освіта;

ДФ – дистанційна форма;

ЗВО – заклад вищої освіти;

ЗМІ – засоби масової інформації;

ЗСЖ – здоровий спосіб життя;

ЗУ – Закон України;

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології;

ОМ – образотворче мистецтво;

МОН – Міністерство освіти і науки України;

НЗ – навчальні(ий) заклад(и);

НЗ – навчальне заняття;

НП – навчальний процес;

НУШ - Нова українська школа»;

ПЗ – практичні заняття;

ПК – персональний комп'ютер;

ПР – позакласна робота;

СДН – система дистанційного навчання.

СПД – соціально-педагогічна діяльність;

ТЗН – технічні засоби навчання;

ВСТУП

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день на ситуацію освіти впливають реформи системи професійної підготовки майбутніх педагогів. Підготовка майбутніх педагогів до позакласної роботи у групах подовженого дня передбачає не лише визначення критеріїв готовності, але й потребує визначення оновленого змісту, форм, методів, технологій цього процесу. Вимоги нового Державного стандарту початкової загальної освіти в контексті компетентнісного підходу до особистості педагога висувають вимоги до вивчення умов забезпечення педагогічного процесу підготовки майбутніх педагогів.

Результати теоретичного аналізу проблеми дозволяє стверджувати, що даною проблемою займалися такі видатні вчені, педагоги, як В. Сухомлинський, О. Савченко, В. Гриньова, О. Будник. Питання щодо організації дистанційного навчання розглядається в наукових працях: А. Андреева, І. Морзе, Е. Полата. Переконливим є погляд авторів щодо використання моделі змішаного навчання в системі освіти: О. Спіріна, Ю. Триуса, Є. Желнової, М. Нікітіної, В. Кухаренка, А. Стрюка, Н. Рашевської. Позакласна освіта регламентується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про охорону дитинства»; також в документах ЮНЕСКО сформовані задачі освіти в ХХІ ст. Історико-педагогічний аналіз наукової, педагогічної, методичної літератури з питань підготовки педагогів до позакласної роботи в початковій школі демонструє, що проблема підготовки у вітчизняній науці і практиці постійно займала велику роль у педагогічній освіті. Новий державний стандарт освіти стосується не лише учнів, а й вчителів, для яких розроблено тренінги та дистанційні курси, що сприятиме оволодінню педагогами новітніми підходами до сучасного навчання в концепції НУШ.

Урахування педагогічних досліджень, які присвячені проблемам

підготовки майбутніх педагогів, приводять нас до існуючих протиріч, які виникають в ході аналізу даної проблеми:

- між потребою у підготовці спеціалістів у зв'язку з наявністю посади «вихователь ГПД» в загальноосвітніх закладах та відсутністю чіткого даного спрямування підготовки закладів вищої освіти;
- між процесами розвитку інформаційних технологій, освітніх реформ та підготовкою майбутнього педагога з урахуванням змін в освітньому просторі з використанням засобів інноваційних технологій.

Незважаючи на накопичений досвід з дослідження проблеми підготовки майбутнього педагога, різноманіття наукових праць вчених, їх аналіз дає підстави зробити висновок про відсутність комплексного аналізу підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в групі подовженого дня як єдиної цілісної системи підготовки майбутнього педагога.

Актуальність дослідження та виявлені суперечності вможливають формулювання проблеми магістерської роботи, яку вбачаємо у визначенні теоретичних засад підготовки майбутнього педагога до роботи у групах подовженого дня, аналізі форм та методів підготовки в сучасних умовах. Означені чинники зумовили вибір теми магістерської роботи: «Підготовка майбутніх педагогів до позакласної роботи у групах подовженого дня».

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи у групах подовженого дня.

Предмет дослідження: організаційно-методичні умови підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.

Мета дослідження: виявити організаційно-методичні умови забезпечення вебінару як однієї із форм підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що підготовка майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня є найбільш

ефективною за використання вебінару як форми інтерактивної освіти.

Виходячи з теми, мети, об'єкту, предмету та гіпотези дослідження, обґрунтована необхідність у вирішенні наступних **завдань дослідження**:

1. Дослідити підготовку майбутніх педагогів до роботи в групах подовженого в контексті НУШ.

2. Розглянути нормативно-правові засади позакласної роботи педагога у групах подовженого дня.

3. Проаналізувати методологічні підходи до підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.

4. Обґрунтувати організаційно-методичні умови використання вебінару у підготовці майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.

Теоретичну та методологічну основу дослідження складають наукові праці вітчизняних учених із проблем: гуманістичної філософії освіти (Г. Васянович, І. Зязюн), методологічні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя (С. Вітвицька, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, М. Євтух), особистісно орієнтованої підготовки як професіонала (Ш. Амонашвілі, І. Бех, М. Чобітько), педагогічної творчості (С. Сисоєва, Р. Скульський, Т. Сущенко), професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи (В. Бондар, Я. Кодлюк, О. Матвієнко, О. Савченко, О. Федій, Л. Хомич).

Для реалізації цілі та завдань дослідження використані наступні **методи**: аналіз, порівняння, узагальнення інформації з філософської, соціологічної, психолого-педагогічної літератури, моделювання, педагогічне спостереження, бесіда.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що: вперше виявлено та обґрунтовано теоретичні та методичні засади організації вебінару як однієї із форм підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.

Практичне значення роботи полягає у методичних рекомендаціях з організації та проведення вебінару як однієї із форм підготовки майбутніх

педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати кваліфікаційної роботи представлено в тезах на V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку» (Запоріжжя, 5 листопада 2020 р.) у співавторстві з науковим керівником Т. Головановою.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В ГРУПАХ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ

1.1. Підготовка майбутніх педагогів початкових класів до роботи в групі подовженого дня в контексті НУШ

На ситуацію підготовки майбутніх педагогів сьогодні впливають: реформи педагогічної освіти в системі професійної підготовки майбутніх педагогів; розвиток інформаційних технологій в умовах пандемії; вимоги нового Державного стандарту початкової загальної освіти в контексті компетентнісного підходу до підготовки майбутніх педагогів. На основі вищезазначеного, можемо визначити необхідність у розвитку сучасних підходів до підготовки майбутніх педагогів. Це зумовлюється ще недостатньою розробкою проблеми підготовки майбутніх педагогів до роботи в групах подовженого дня. Тому ця проблема є актуальною та цікавою в умовах розвитку сучасної освіти. Реалізацію завдань процесу підготовки майбутніх педагогів передбачає його поетапна організація. Згідно «Концепції НУШ» на педагога покладено функції: використання новітніх методик та процесів освіти; застосування «педагогіки партнерства» у навчально-виховній діяльності; забезпечення здорового та безпечного освітньо-виховного простору; керівництво навчальним процесом; постійний фаховий саморозвиток педагога. Зокрема, функції вихователя ГПД: проведення позакласної навчально-виховної роботи (самопідготовка, виховні заходи); організація дозвілля в позаурочний час (гурткова робота за запитами та інтересами дітей); робота з батьками (проведення консультацій, бесід, складання порад). Тенденція сучасної освіти має гуманістичний характер, заснований на принципі «дитиноцентризмі», де особистість дитини є найвищою цінністю в навчально-виховному процесі. Спираючись на «Концепцію НУШ» важливим є «особистісно-орієнтована»

модель освіти, з якої повинна визначатися особистісно-орієнтована підготовка майбутнього педагога. То ж, можемо дійти висновку, що підготовка майбутніх педагогів в умовах освітніх реформ, розвитку інформаційних технологій в умовах пандемії є актуальною проблемою.

Великий внесок в розвиток теорії й практики позакласної та позашкільної роботи вніс український педагог В. Сухомлинський. В його працях розглядався процес «соціалізації» індивідууму і забезпечення впливу на нього всіх соціальних відносин – ідеологічних, моральних, сімейних. В. Сухомлинський мав переконання, що «...можливість для всебічного розвитку школярів у позакласні години дуже широкі, а здібності й нахили дітей – багатогранні» [87]. Тому, як зазначала [59] в статті «Впровадження ідеї В. Сухомлинського у сучасній позакласній шкільній роботі» основним фактором роботи було «...формування в учнів навичок самостійної діяльності, творчого потенціалу і здатності використати знання на практиці за допомогою методів і форм занять оснований на творчій діяльності й інтересах учнів» [59].

О. Савченко спиралася на погляди виховання В. Сухомлинського, розглядала ідеї формування гармонійно розвиненої особистості в педагогічній спадщині В. Сухомлинського та їх творчу реалізацію, багатогранність повчальної системи В. Сухомлинського, альтернативні можливості початкової освіти. Важливими є матеріали до науково-практичної конференції, в яких було розглянуто внесок В. Сухомлинського в теорію розвивального навчання та його гуманістичні погляди в педагогіці; розглядала. О. Савченко приймала участь в розробці науково-методичного збірника «В. Сухомлинський у діалозі з сучасністю». Згідно нового Державного стандарту початкової загальної освіти ціллю початкової освіти є «всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості» [70], що зумовлює основу Концепції НУШ.

Педагогічні погляди професора О. Савченко покладені в «Концепцію

НУШ»: гуманістичний характер освіти (на педагогічних поглядах В. Сухомлинського); необхідність навчати дітей вчитися (на основі статті «Порівняння на уроках у 1–3 класах» науковець розглядає розвиток), застосування учнями отриманих під час навчання знань, навичок та вмінь у житті; важливість розвитку вмінь порівнювати у молодших школярів (О. Савченко створила модель триетапного формування здатності порівняння (аналіз слів, речень, вміння описувати предмети)); описувала важливість особистісно-орієнтованого підходу до навчання [78]. Педагогічні погляди Олександри Яківни мають значну роль у підготовці майбутнього педагога, вони стали орієнтиром навчання та виховання молодших школярів, а отже, і напрямками підготовки педагогів до роботи в загальноосвітніх закладах. О. Савченко приймала участь у реформуванні початкової освіти та внесла значний вклад у сфері «загальної педагогіки» та «дидактики початкової школи», визначила предмет і завдання «дидактики», зміст початкової освіти. Вона визначає, що «дидактикою» є «галузь педагогіки, яка досліджує теорію освіти і навчання» [77, 5], що розкриває певну впорядкованість елементів навчання, вивчає «педагогічний процес» з ціллю його вдосконалення. Олександра Яківна розглядала «компетентнісний підхід» як фактор осучаснення початкової освіти; вивчала взаємозв'язок ключових і предметних компетентностей; займалася дослідженням молодшого школяра як індивідууму, що вважала основою результативного навчально-виховного процесу. О. Савченко займалася ідеями розвиткового навчання та розробкою шляхів їх реалізації; розглядала шляхи підвищення ефективності уроку в початкових класах та створила методичні рекомендації за цією проблемою; розкрила педагогічні проблеми переходу до 4-річного початкового навчання; займалася розробкою проблеми формування творчої особистості вчителя на етапі професійної підготовки у виші, диференційованого навчання молодих вчителів, розглядала проблеми і пошуки превентивної освіти; займалася проблемою удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів; приймала участь в освітянському семінарі, присвяченому функціональному

підходу при підготовці майбутнього вчителя з доповіддю на семінарі-наradі «Підготовка вчителя в умовах переходу загальноосвітньої школи на новий зміст». Олександра Яківна розробляла читанки та тексти для позакласного читання; займалася створенням календарного планування уроків; приймала участь у розробці посібника для вчителів «Навчально-виховний процес у малокомплектній школі»; навчального посібника з підготовки студентів до роботи з учнями.

Проблемою формування педагогічної культури майбутнього вчителя та професійною підготовкою майбутнього педагога займалася Гриньова Валентина Миколаївна – український науковець, відомий фахівець «педагогічної освіти». Робота на кафедрі «початкової та професійної освіти» дало можливість поєднувати різні напрями своєї праці: роботу зі школою, підготовку майбутніх вчителів та педагогів, науковий розвиток аспірантів та докторантів. Вона створила наукову «концепцію формування педагогічної культури особистості». Валентина Миколаївна є автором понад 180 наукових і навчально-методичних видань [17]. Відома праця наукового діяча – докторська дисертація «Формування педагогічної культури майбутнього вчителя» (теоретичний та методичний аспекти). У роботі В. Гриньової вивчається база утворення культури майбутнього педагога, його методологію, теорію та методику. Професор науково обґрунтувала концепцію сутності педагогічної культури здобувачів освіти як поєднаних елементів педагогічних ідеалів. Валентина Миколаївна довела, що сформованість культури педагога є основною ціллю професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя протягом вивчення педагогічних дисциплін; уточнила взаємозалежні елементи критеріїв та показників означення рівнів її сформованості [15]. У своїй статті науковець розкрила суть понять «професіоналізм» та «професійна підготовка» та зміст компетентності, культури педагога. В. Гриньова зазначає, що «...складовими професіоналізму фахівця, зокрема вчителя, є компетентність, майстерність, ініціативність та моральність», спираючись думку вчених [16, 2]. Науковець визначає «педагогічну культуру» майбутнього вчителя як «систему і

в той же час елемент педагогічної системи, особистісне утворення, діалектичну інтегровану єдність педагогічних цінностей, між якими існують певні зв'язки і відношення, що формуються, реалізуються і вдосконалюються у різноманітних видах професійно-педагогічної діяльності й спілкування, визначаючи характер і рівень останніх» [16, 3]. Тобто, дослідник хоче довести важливість саморозвитку та самовдосконалення майбутнього педагогів для формування важливих особистісних та професійних якостей як складової для становлення особистості педагога.

Безпосередньо причетна до «Концепції НУШ» Будник Олена Богданівна, яка приймала участь в експертизі підручників для Нової української школи (2018–2019 р.р.) та є тренером НУШ, пройшовши навчання за програмою тренінгу з підготовки тренерів для навчання вчителів НУШ. Займалася провідними ідеями системи освіти; проблемою соціально-педагогічної діяльності вчителів початкових класів та професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності; питанням інклюзивної освіти [11]. Однією з видатних робіт Олени Богданівни є дисертація «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності», в якій розкрито проблему підготовки майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності. В основу дослідження науковця покладено провідну ідею підготовки майбутнього учителя до соціально-педагогічної діяльності як цілісної системи підготовки майбутнього педагога та думка, що головним у професійній підготовці є цілісність всіх компонентів підготовки (мета, завдання, методологія, засобів і т.п.). Провідні ідеї концепції зазначені в гіпотезі дослідження О. Будник: «професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до соціально-педагогічної діяльності істотно підвищиться за умов наукового обґрунтування й упровадження авторського теоретико-методичного забезпечення процесу викладання у вищій школі [11, 5]». Практичне значення дослідження полягає у «...впровадженні в практику діяльності ЗВО спеціальних навчальних курсів «Технології соціально-

педагогічної діяльності в початковій школі» та «Адаптивна педагогіка» для майбутніх фахівців спеціальності «Початкова освіта»; підготовці навчально-методичного посібника «Соціально-педагогічна діяльність учителя початкової школи», методичних посібників «Соціально-педагогічне спрямування змісту професійної освіти майбутніх учителів початкових класів» і «Технології соціально-педагогічної діяльності в початковій школі» [11].

У своїй роботі О. Будник спирається на дослідження педагога «...[10; 140]», який розглядає виховання як «соціокультурний феномен», що є характерним тільки суспільству, «реальний факт громадського існування» та звертає увагу на навчальний процес не можна окреслювати від виховної ролі докільця, наявних соціокультурних зв'язків. Олена Богданівна розглядає поняття «виховання» та «соціалізація» в Енциклопедії освіти, де розкривається зміст «виховання» через поняття «соціалізації» та майже описують схожість цих понять, але все одно розрізняють їх, уточнюючи, що на відміну від «соціалізації» – неперервного ходу, виховання – розвиток дискретний, перервний, забезпечується поступово, лімітований місцем і часом. О. Будник описує важливість понять «соціалізація», «навчання», «виховання», «освіта», що є фундаментом створення моделі професійної підготовки вчителя [11, 5]». Проаналізувавши вищесказане можна сказати, що у нинішній освіті категорії соціалізація, навчальне (виховне) оточення можемо віднести до фундаментальних, як «виховання» (від нього походить «соціокультурне виховання»), «розвиток» («розвиток індивідуума», «психічно-інтелектуальний прогрес»), «утворення» [10; 138 - 141].

У процесі модернізації освіти важливо використовувати новітні, інформаційні підходи до підготовки майбутніх педагогів. У статті «Професійно-орієнтоване Інтернет – середовище в системі підготовки майбутнього вчителя» автор А. Дрокіна розглядає проблему Інтернет-підтримки професійної підготовки майбутнього вчителя; визначає підхід до планування й організації навчального процесу, який дозволяє оптимізувати управління навчальним процесом; розглядає Інтернет – середовище всебічно:

як технічне забезпечення, Інтернет – мережу та їх користувачів із продуктами їх діяльності (електрона пошта, теле -, відеоконференції). Автор виявила, що «... педагогічні веб-сайти можуть і повинні стати для сучасних педагогів одним з основних видів фахової інформації, необхідної для вдосконалення професійної діяльності [22]», визначено важливі педагогічні завдання, які виконуються у процесі активного залучення майбутніх педагогів до використання педагогічно корисного Інтернет – середовища [22].

Н. Білоконна розглядає думку вченого [5] про зручне докільця як фундамент розвитку індивідууму учня молодшої школи, всебічної сформованості в школяра учбової діяльності. Спираючись на думку автора статті, можемо погодитись, що тільки за умови почуття комфорту, безпеки та захищеності, позитивного погляду на світ, можливу створити навчально-виховну діяльність у ГПД. Дослідник Н. Білоконна спирається на доводи науковців та шкільну практику, що дитина не може повноцінно включитися у навчально-виховний процес без позитивного, стабільного настрою. Це важливо тому, що саме в роботі ГПД є більша можливість надати особистісний простір кожному школяру. Автор, наголошуючи на думці академіка О. Савченко, розглядає просторово-матеріальне оточення школяра як забезпечення автономії без дефіциту соціокультурного оточення, зв'язку з групою ровесників та вчителя. Науковець Н. Білоконна ґрунтується на думку професора В. Гриньової, що сучасний навчальний заклад повинен гарантувати «утвердження особистісно орієнтованої педагогічної системи, яка могла б реалізувати принцип дитиноцентризму в навчально-виховному процесі як відображення людиноорієнтованої тенденції розвитку суспільства» [5, 43-45]. У статті розкриваються підхід індивідуалізації освітньо-виховного розвитку в просторі ГПД – «внутрішня диференціація», яка забезпечується на фундаменті критеріїв: «Психологічні характеристики»; «Навички навчальної праці»; «Рівень вихованості»; «Фізіологічні компоненти».

На думку Н. Білоконної «індивідуалізація» – це хід системного нагляду, пристосування матеріалів та завдань; співпраця з вихованцями, ціль якої -

підвищення рівня вихованості, здібностей, навичок, знань особистості. Автор винесла окремо проблему проектування якості навчального докiлля, що сприяло би розвиненості. Питанням ролі докiлля на розвиток iндивiдууму займалися так вчені: [5; 43]. Дослiдники розглядали навчальне докiлля як один iз чинникiв забезпечення саморозвиненості iндивiдууму. I. Зимня, Н. Мартишина розглядають навчальне докiлля як певний порядок умов, що сприяють досягненню певного рiвня освiтньої компетенції та розвитку iндивiдууму кожного школяра [5; 43]. У «Концепції Нової української школи» розглядається «особистісно-орієнтована модель освiти», що засновується на ідеї «дитиноцентризму», яка забезпечує освiтньо-виховний простір кожної дитини згiдно iндивiдуально-вiкових особливостей, нахилiв за допомогою врахування їх у плануванні педагогічної діяльності. В цій моделі перевага надається розвитку в дiтей загальнолюдських iдеалiв (виховання в учнів розуміння цінності свого життя; важливості процвітання Батьківщини). В контексті «Концепції НУШ» «виховання» розглядається не тільки в проведенні виховних занять, а як безперервний, системний розвиток під час рiзних режимних процесах. В рамках «Концепції НУШ» освiта організовується за допомогою iгрових методiв для легшого сприйняття дiтьми навчального матерiалу, який можна об'єднувати в межах спiльних предметiв, що продемонструвати взаємозв'язки між предметами [4, 18 - 21]. Тобто, аналізуючи вищезазначене, можемо дійти висновку, що значна роль у розвитку школярiв, розширення творчого потенціалу, розвитку нахилiв залежить від позакласної роботи. Врахування вiкових та iндивiдуальних ознак iндивiдууму треба розглядати рiзнобiчно: як пристосування прийомiв, методiв та форм педагогічного впливу; як сучасну модель освiти; як вивчення особистості дитини і вiкових особливостей для подальшого ефективного планування навчальної діяльності та важливість забезпечення врахування iндивiдуальних та вiкових особливостей у ГПД є планування навчально-виховного процесу з урахуванням можливостей, нахилiв, активності та здiбностей кожної дитини.

У науково-педагогічній літературі є рiзні погляди до визначення поняття

«підготовка»: «деякі вчені порівнюють його з готовністю до професійної діяльності [16, 5], інші ж вважають, що вона включає формування готовності майбутніх вчителів до професійної діяльності [16, 5]». Спираючись на погляди вчених з проблеми професійної підготовки, змістом підготовки педагога є:»психолого-педагогічна підготовка за думкою вчених [16, 6]; взаємозв'язок теоретичної підготовки та педагогічної практики [16, 7], фахова освіта [16, 7]; спільна діяльність професорсько-викладацького складу зі студентами [16, 7]; професійно корисні види діяльності [16, 7]».

За думкою О. Савченко (2001р.), основою професійної підготовки є «її зміст, фундаментальність якого має забезпечити випереджуючу підготовку спеціаліста [76, 5]».

На основі аналізу праць вчених можна визначити, що метою професійної підготовки є: утворення характеристик майбутнього вчителя; [15, 7]; оволодіння системою знань, вмінь, навичок та необхідних особистісних професійних якостей [16, 7]; оволодіння студентами професійними знаннями, уміннями та навичками [16, 7].

За В. Сухомлинським результат підготовленості «до учительської професії «людинознавства» полягає в «знаннях, уміннях доведених до ступеня майстерності, піднесених до рівня мистецтва [16, 5]».

На думку дослідника «..[84, 32]» ключовими вміннями майбутнього педагога, які описані в сучасних освітньо-кваліфікаційних документах: проектування педагогічного процесу; перетворення наукової інформації в навчальний матеріал; оцінювання та контроль психологічний стан учнів; координувати діяльність школярів; оволодівати новими науково-педагогічними знаннями [84].

Аналізуючи вищесказане, можемо дійти висновку, що в системі початкової освіти відбулися значні зміни, що потребують вдосконалення фахової підготовки майбутніх педагогів. На основі аналізу провідних вчених можна зробити висновок, що увага приділяється саме гуманістичному та технологічному підходам. Гуманістичний підхід дозволяє засвоїти самостійне

вивчення інноваційних технологій; сприяє розвитку можливостей у майбутніх педагогів. Технологічний підхід виступає показником оптимальності, науковості, якості. Аналіз педагогічної літератури дає змогу стверджувати, що є необхідність у розгляді нормативно-правової бази, на засадах якої планується підготовка майбутніх педагогів [76, 5].

1.2. Нормативно-правові засади позакласної роботи педагога в групах подовженого дня

Навчально-виховна система загальноосвітніх закладів – єдина складова успішного всебічного розвитку особистості школяра. В ГПД особлива увага приділяється вихованню майбутнього громадянина-патріота України, творчого індивідууму, який може критично мислити, свідомо ставитися до свого здоров'я, що ґрунтується на принципах гуманізму та демократизму [61]. Згідно Державної програми «Освіта», нового Державного стандарту початкової освіти в школі в основу роботи ГПД покладена нормативно-правова база, яка є чинною в Україні та забезпечує цілісність освітньо-виховного процесу та є складовою професійної підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи. Нормативно-правові засади роботи педагога визначають діяльність та роль спеціаліста в сучасному освітньому просторі. Опираючись на освітній проект «На урок», можна сказати, що робота ГПД у загальноосвітніх закладах спирається на наступну нормативно-правову базу України: Конституція України стаття № 53, УДК 4.4.12 «Право на освіту»; Закони України «Про освіту», «Про охорону дитинства»; Концепція НУШ; Державний стандарт початкової загальної освіти; Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу, затверджене постановою КМУ від 05.10.2009 р. №1112; Положення про загальноосвітній заклад, затверджене постановою КМУ від 14.06.2000 р. № 964; Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації

навчально–виховного процесу (ДСаПН 5.200801), затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14. 08. 2003р. № 63; Наказ МОН України від 20. 02. 2002 р. № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів компенсую чого типу, класів спеціальних ЗОШ, груп продовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів»; Програма «Основних орієнтирів виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України», що затверджена наказом № 1243 МОН, молоді та спорту України від 31.10.2011 р.; Лист МОН від 19.06.2001 р. № 1/ 9 – 234 «Методичні рекомендації з питань порядку формування штатів загальноосвітніх навчальних закладів» щодо штатного розпису ЗНЗ та введення посади «вихователь груп продовженого дня»; Посадова інструкція та обов'язки вихователя ГПД;

Документація, за ведення якої відповідає педагог: навчально–виховний план роботи вихователя ГПД (річний, семестровий); щоденний план вихователя ГПД, який міститься у журналі групи продовженого дня, який затверджений МОН України.

Вимоги до сучасного педагога містяться в Законі України «Про загальну середню освіту»: «педагогічним працівником повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має відповідну педагогічну освіту, належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки у навчальних закладах середньої освіти [31, 22]». Відповідно до наказу МОН України «Про затвердження Інструкції з ведення ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах 1 – 3 ступенів» єдиним документом у плануванні роботи є річний план. Одним із важливих документів роботи педагога, що працює у групі продовженого дня є інструкція вихователя ГПД, де прописані обов'язки, права, функції та відповідальність педагога, якою фахівець повинен керуватися у своїй роботі.

В програмі «Основних орієнтирів виховання учнів...[71]» зазначено, що

основою виховного процесу є людина як найвища цінність; тобто, аналізуючи зміст програми, можна сказати, що сучасною основою виховання є модель дитиноцентризму, коли педагог забезпечує розвиток і виховання дитини, враховуючи її індивідуальні особливості та здібності. Згідно ЗУ «Про охорону дитинства [32]» педагог повинен забезпечувати насамперед охорону здоров'я вихованців та право на життя, також на освіту та всебічний розвиток дитини, враховуючи індивідуальні особливості дітей, це підтверджує витяг із закону України: «Цей закон визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток встановлює основні засади державної політики у цій сфері [32]». На нашу думку це одне із основних прав дитини, які повинен враховувати спеціаліст у першу чергу в своїй роботі, адже життя та здоров'я дитини – найголовніше; особливо це стосується молодшої школи, де діти тільки починають пізнавати шкільний освітній простір (особливо у першому класі, де у дітей відбувається адаптація до умов школи, вимог вчителя та вихователя ГПД, тому важливим є єдність вимог вчителя та вихователя).

Згідно інформації на сайті МОН України першу версію «Концептуальних засад реформування середньої освіти» оприлюднено 17.08.2016, за нею відбулася презентація. На засіданні у вересні 2017 року Колегія МОН схвалила концепцію Нової української школи.

У «Новому державному стандарті початкової загальної освіти» прописано ключові принципи нового стандарту, які окреслюють ідейні засади та принципи освітнього процесу; визначає очікувані результати навчання учня в початковій школі; пояснює логіку проектування та організації навчальної діяльності; та зазначені ключові компетентності для Нової української школи, якими повинна оволодіти дитина в процесі навчання; прописані освітні галузі (Для кожної освітньої галузі визначені «змістові лінії» – від 3 до 6). У стандарті доречно розглядаються такі нові підходи до навчання, як інтеграція. Новий державний стандарт освіти стосується не лише учнів, а й вчителів, для яких розроблено

тренінги та дистанційні курси, що сприятиме оволодінню педагогами новітніми підходами до сучасного навчання в концепції НУШ. Згідно Нового державного стандарту освіти у навчально-виховному процесі педагог ставить перед собою мету навчання та виховання. Щоб досягти цілі своєї роботи, вчитель визначає завдання, які необхідно виконати для її досягнення. Педагогічний процес характеризують ціль, завдання, зміст, методи та форми, досягнуті результати, за допомогою яких педагог організовує процес виховання. (Гриневич Л. Новий державний стандарт початкової загальної освіти: Всеукраїнська серпнева конференція – 2017 /Нова українська школа.)

Впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти зумовив розробку та включення в сучасну систему освіти Концепції НУШ, в якій містяться вимоги до педагога, до розвитку учнів та питання з організації сучасного освітньо-виховного простору для школярів. Особлива увага звертається на особистісно-орієнтовану модель освіти, в якій є концепція «дитиноцентризму», тобто особистість учня є найвищою цінністю в освітньо-виховному процесі. Згідно Концепції НУШ важливим є планування роботи педагога, враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів. Спираючись на впровадження нової Концепції освіти, створено поради́ник для вчителя, в якому розкриті основні компетентності НУШ, які педагог повинен розвивати у вихованців під час своєї діяльності та повинен сам володіти.

Разом із концепцією Нової української школи почала розвиватися інклюзивна освіта, яка забезпечує рівний доступ освіти дітям з особливими освітніми потребами. Інклюзивне навчання запроваджується відповідно до Конвенції ООН про права дитини та Конвенції ООН про права осіб з особливими потребами, низки Указів Президента, Закону України «Про загальну середню освіту [31]». Інклюзивна освіта забезпечує індивідуальний підхід до навчання кожної дитини з особливими освітніми потребами за допомогою індивідуального планування навчально-виховного процесу, що має на меті розроблення комплексної програми навчання та виховання учня з особливими освітніми потребами. Програма навчання розробляється групою фахівців

(науково – педагогіко-психологічною комісією), які складають комплексну програму, враховуючи індивідуальні, вікові та освітні особливості дитини. Згідно змін правил для створення груп продовженого дня в школах, МОН України 31 серпня 2018 року в Україні визначив, що формувати групи учнів дозволено з різницею в 2 роки. У змінах до правил створення ГПД описано вимоги до організації ГПД. МОН вважає, що такі зміни враховують фізичні та психологічні відмінності дітей та робить умови перебування дітей комфортнішими.

Отже, можемо дійти висновку, що однією із важливих складових професійної підготовки майбутнього фахівця до позакласної роботи у групі продовженого дня є знання та опір на чинні закони України, нормативні документи з позакласної роботи педагога у групах продовженого дня, з позакласної роботи для розуміння вимог та специфіки роботи у групі продовженого дня в молодшій школі. Аналізуючи нормативно – правову базу з роботи в ГПД можна сказати, що відбувається орієнтування на особистість дитини та впровадження інклюзивної освіти згідно з вимогами «Концепції НУШ», що має покращити якість та доступність освіти всім дітям, враховуючи сучасні освітні вимоги, зокрема до особистості педагога, оволодіння знаннями, вміннями та навичками, якими повинен оволодіти школяр в процесі освітнього процесу. Значне місце у діяльності педагога в ГПД відводиться документації, за ведення якої педагог несе відповідальність, та за яку адміністрація загальноосвітнього закладу бере на контроль ведення неї педагогом. Планування своєї позакласної діяльності зі школярами є провідним у позакласній роботі та ретельність планування сприяє раціональному використанню робочого часу, якості виконання посадових обов'язків, ефективності проведення освітньо-виховної діяльності, зокрема результативності різноманітних виховних заходів, організації самопідготовки, режимних процесів, мотиваційних процесів школярів та саморозвитку і саморегуляції як вихованців, так і самого педагога. Особливість планування ПР в ГПД полягає у забезпеченні взаємодії навчальної діяльності класного

керівника та освітньо-виховної роботи вихователя ГПД, щоб діяльність одного педагога в першій половині дня доповнювала діяльність вихователя ГПД у другій половині дня та забезпечували єдність освітньо-виховного процесу протягом всього дня. Це можливо забезпечити у взаємодії обох педагогів – планування завдань виховної роботи та постійний обмін інформацією між колегами про результативність своєї роботи та рекомендаціями, на що варто звернути увагу колезі у плануванні та можливість корективки своєї роботи. Отже, з огляду вищесказаного, можемо зробити висновок, що позакласна робота педагога та в ГПД здійснюється згідно нормативно-правових засад України, які спрямовані на забезпечення цілісності освітньо-виховної системи загальноосвітніх закладів. Для ефективності організації позакласної діяльності важливо ретельно планувати свою роботу, за ведення якої педагог несе відповідальність. Виходячи з нормативно-правових засад роботи педагога, наявною є необхідність у розкритті методологічних підходів до підготовки майбутнього педагога.

1.3. Методологічні підходи до підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня

Існують різноманітні підходи до підготовки майбутніх вчителів початкових класів. Поняття «підхід», за словником В. Бусела, – це «сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь [54, 2]» Всі підходи взаємопов'язані та не можуть задіятися окремо, тому як взаємодоповнюють один одного, за думкою «...[54, 2]» Повсякчасні модифікації соціокультурної реальності потребують від майбутніх педагогів максимальної активізації творчого потенціалу індивідууму, розкриття і розвитку саме суб'єктних характеристик [54, 1-2]. Розвиваються підходи до функціонування та розвитку національних систем вищої освіти, зокрема «середовищний підхід», спрямований на

створення умов, можливостей, ресурсів для особистісно-професійного розвитку молоді, підготовки кадрів, готових працювати і змінювати світ в умовах інформаційного й технологічного прогресу. Аналіз актуальних досліджень звертає на увагу до проблеми середовищного підходу, його становлення та розвитку. Вітчизняними і зарубіжними науковцями вивчалися: важливість «середовищного підходу», зокрема його вплив на особистість [69, 186].

«Середовищний підхід» у педагогічній науці розглядають як «...вчення й технологію опосередкованого (через середовище) управління перебігом формування та розвитку індивідууму; певний порядок дій із оточенням, спрямованих на перетворення середовища в спосіб діагностики, прогностування та продукування педагогічного впливу; окремо стратегію: «нову стратегію проектування освітніх систем, обумовлену природою розвитку особистості, що дозволяє реалізувати особистісно розвиваючий потенціал освітніх середовищ і ситуацій, таку, що забезпечує суб'єктну участь вихованців в їх власній освіті [69, 186]». Проблемою впровадження «середовищного підходу» у ЗВО досліджували. «Середовищний підхід» як «систему дій суб'єкта управління з освітнім середовищем вищого навчального закладу з метою набуття ним характеристик, які дозволять цьому середовищу успішно реалізувати поліструктурну освітню функцію [69, 186]» визначає дослідник [69, 186]. Як «методологічний аспект» «середовищний підхід» у ЗВО є програмою розв'язання питань теорії та досвіду щодо підготовки спеціалістів із вищої освіти, особистісно-фахового росту та здібностей особистостей ЗВО, якості освіти, що відповідатиме потребам соціуму та особистостей, інституційним, державним, міжнародним вимогам (шаблонам) [69, 186-187]. Як підхід методології, середовищний підхід є «...стратегією вирішення теоретичних і практичних проблем щодо підготовки фахівців із вищою освітою, особистісно-професійного розвитку та успішності суб'єктів закладу вищої освіти, відповідності якості освітніх послуг індивідуальним і соціальним потребам, інституційним, державним, міжнародним вимогам (стандартам), запитам ринку

праці шляхом перетворення освітнього середовища або побудови комплексу освітніх середовищ на локальному (інституційному) рівні [69, 187]». Вчений вважає, що в навчальному середовищі школи поєднуються різноманітні чинники (соціокультурні), вони взаємозалежні, встановлюють вплив довкілля на індивідуум [5, 42]. Науковець визначила якості навчального довкілля групи продовженого дня: присутність мотивів до освітньої діяльності; планомірне проведення самопідготовки для закріплення умінь, знань та навичок; допомога у виробленні вміння самостійно виконувати домашнє завдання; створення позитивного, комфортного мікроклімату на всіх етапах самопідготовки; націленість на позитивний результат, взаємодію та співпрацю всіх учасників навально – виховного процесу [5, 43].

Все більшого поширення набуває компетентнісний підхід, який передбачає його організацію за їх допомогою методів проектів, рольових ігор, роботи в групах, мозкової атаки. Він має ключову характеристику, як єдність наступних напрямів: направленість на інтеграцію освітніх процесів підготовки майбутнього педагога; систематичність оволодіння фаховими компетентностями, як загальних, так і професійних, фахових; залежність системи компетентностей від рівня освіти, їх поступове ускладнення, оновлення та збагачення; соціально-практична зорієнтованість освіти, яка потребує постійного вдосконалення компетентностей в умовах неперервної освіти. Компетентнісний підхід органічно поєднується та доповнюється з іншими методологічними підходами в освіті та забезпечує оновлення методів та форм навчання, являє собою методологічним орієнтиром модернізації сучасної освіти. Рівень освіченості згідно компетентнісного підходу визначається «...здатністю розв'язувати проблеми різних рівнів складності на основі наявних знань [42, 2-3]». Тобто науковець наголошує на важливості накопичення знань, але не винятково їх, а саме застосування знань на практиці (у житті). Даний методологічний підхід є провідним в контексті Концепції НУШ, тому важливий для врахування його в освітньо-виховній діяльності, зокрема, перехід від важливості накопичення знань до формування практичних

навичок, соціальної взаємодії. Компетентнісний підхід визначає головні компетентності, якими необхідно володіти кожній особистості для успішної життєдіяльності: «вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами); математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність [42]» Цей методологічний підхід є новітнім, тому ще до кінця не розкритим, але має значні перспективи його активного поширення [42].

Системний підхід, на думку «...[21]», застосовується, коли перед дослідником стоїть завдання виявити властивості поєднання та якісні характеристики об'єкта, коли потрібно зрозуміти складноорганізований об'єкт як єдність, виявити його будову, характеристики взаємодії елементів, що закономірно обумовлюють визначеність системного об'єкта. Його слід розглядати не як альтернативу філософським методам, а як допоміжний засіб побудови концептуального апарату, дійсного об'єкту вивчення за своїм місцем щабля методології науки, визнає системний підхід як зв'язуючу ланку між філософською методологією і методологією спеціальних наук [21]. Системний підхід сприяє можливості розглянути педагогічну реальність як відкриті взаємопов'язані елементи; дозволяє прогнозувати результати, забезпечити єдність та взаємозалежність складових учбової діяльності (цілі, форм та методів), управляти педагогічним процесом. «Педагогічна система, будучи соціальною і штучно організованою, формує своєрідний освітній простір у відповідності з певною моделлю, яка визначає типи взаємозв'язків, очікувані результати, механізми та перспективи розвитку [6, 2]». Наукові діячі характеризують систему обов'язковою наявністю

певної структури, що складається з взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів [6].

Вчені виділяють функціональні складові педагогічної системи, зокрема підготовки майбутніх педагогів: педагогічний аналіз (вміння аналізувати свою діяльність, її ефективність, доцільність); планування (проективні вміння); організація (вміння продуктивно організовувати свою діяльність та освітній простір студентів); управління (керування педагогічним процесом); регулювання (на основі педагогічного аналізу). Можна сказати, що забезпечення системного підходу у процесі навчання майбутніх учителів початкової школи сприятиме їхній підготовці до здійснення науково-дослідницької діяльності [21].

Діяльнісний підхід (ще називають діяльнісно-особистісним, діяльнісно-орієнтованим). В такому підході діяльність педагога виступає як основа, засіб і визначальна умова фахової підготовки. За думкою вчених підхід будується на основі врахування основного виду діяльності. Діяльнісний підхід засновується на твердженні, що психіка особистості пов'язана з діяльністю та обумовлена нею [42]. Як розглядають цей підхід вчені, можна зазначити важливість розуміння особливості цього підходу, що в ньому суб'єктом може бути не тільки педагог, а й дитина (студент). Суб'єктом виступає особа, яка бере активну участь у діяльності [54]. Цей підхід є практико – орієнтованим у підготовці майбутніх педагогів. При діяльнісному підході студентами мають бути засвоєні практичні навички та апробовані прийоми та способи. Він сприяє творчому розвитку майбутнього педагога та враховує індивідуальні особливості, можливості індивідууму, що сприяє можливості особистісному становленню [54]. У ході і результаті використання форм, прийомів і методів освітнього процесу проектується особистість, яка обирає, оцінює, програмує і конструює різні види діяльності, що задовольняють потреби в саморозвитку й самореалізації, тобто зумовлює активність індивідууму та має свої специфічні напрями, за якими розглядають даний методологічний підхід [20]. Діяльнісний підхід розглядають за напрямками: активний, перетворювальний якості підходу

– хід навчання як предметно-практичні та розумові дії; як стадійна направленість процесу – становлення індивідууму учня як характеристика становлення особистості, її «саморозвиток»; «особливості реалізації (організація й управління) діяльнісного підходу у навчанні – цілеспрямованість, мотиваційна обумовленість, самостійна або керована вчителем взаємодія учня з навколишньою дійсністю, коли відбувається розв’язання суперечностей між репродуктивним і творчим пізнанням [92]». Можемо дійти висновку, що діяльнісний підхід сприяє розвитку практичній підготовленості здобувача освіти до педагогічної діяльності [92].

Особистісний підхід – направлення в діяльності педагога на індивідуум як на мету, суб’єкт та результат, «...вимагає визнання особистості як продукту суспільного розвитку, носія культури, унікальності, інтелектуальної, моральної свободи [43, 2]». О. Савченко зазначає, що особистісний підхід – це «...організація навчання на засадах всебічного врахування індивідуальних потреб і можливостей учня, глибокої поваги до його особистості, ставлення до нього як до свідомого і відповідального суб’єкта навчально-виховної взаємодії з учителем і ровесниками [28, 2]». В особистісно орієнтованому підході закладені ідеї «дитиноцентризму», в основі системи освіти є розвиток індивідууму як найвищої сенсу та кінцевої мети навчально-виховного процесу. Цей підхід враховує особливості кожного здобувача освіти та має гуманістичний характер, що відрізняє від традиційної концепції освіти [43]. Ідея розвитку індивідууму є основою концепції сучасного навчального закладу, в якому здобувач освіти виступає як активний суб’єкт навчально-виховного процесу. Тому діяльність педагога повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для забезпечення розвитку та саморозвитку здобувачів освіти [28].

Особливість особистісно-орієнтованого підходу полягає у: зосереджує на індивідуум як провідну цінність і ціль виховного процесу; допомагає розвивати індивідуальність особистості; допомагає зрозуміти зміст навчання; стимулює творчий розвиток особистості; розвиває самостійність індивідууму [28]. Таким

чином, особистісно орієнтований підхід сприяє особистісно професійному розвитку майбутніх педагогів, дозволяє саморозвиватися, самовдосконалюватися та само організовуватися [28]. Проблема підготовки майбутніх педагогів з урахуванням індивідуального підходу розглядається вченими «...[80, 1]» всебічно: зі сторони педагогічної та вікової психології [80]. У зв'язку з реформою в освіті відбувається індивідуалізація освітнього процесу, що зумовлює володіння викладачем знаннями особливостей студентів, вміння їх діагностувати, враховувати у плануванні та організації педагогічного процесу, аналізувати його вплив на ефективність та якість освіти та виховання. У цьому міститься «практично-прикладне вирішення проблеми індивідуалізації навчання та виховання [80, 1]».

Кожен здобувач освіти має індивідуальні особливості, здібності, нахили, які важливо враховувати для ефективності освітньо-виховного процесу [80]. На основі проведеного опитування, яке описується в статті, можемо зробити висновок, що учнів охоплюють позитивні емоції, почуття, коли викладач приділяє значну увагу до них як особистості, враховує індивідуальні особливості, що свідчить про ефективність підходу. Описаний автором дослід свідчить про малий досвід або відсутність індивідуального підходу викладача у педагогічному процесі, для учнів такий підхід є ще незнайомим в освітньому процесі. Відповідно результатів дослідження, можемо дійти висновку, що є необхідність в активному впровадженні та використанні у педагогічному процесі індивідуальної взаємодії викладача зі студентами. Отже, на аналізі вищезазначеного можемо дійти висновку, що методологічні підходи до підготовки майбутнього педагога потерпають модернізацій та спрямування на індивідуалізацію освітнього процесу. Всі підходи до підготовки майбутнього педагога мають взаємозалежний характер та мають певну структуру, що зумовлює розгляд методичних основ процесу підготовки майбутніх педагогів [80].

1.4. Оновлення форм та методів підготовки майбутніх педагогів до роботи з учнями в групі подовженого дня як вимога сучасної освіти

Процес підготовки майбутніх педагогів є серйозним та багатограним, тому як на майбутніх педагогів покладається велика відповідальність за навчання та виховання майбутнього покоління. Спеціальності навчання у вишах «вихователь групи подовженого дня» не існує, тому вважаємо це питання цікавим та не розкритим до кінця. Але в школах є посада «вихователь групи». Тому є необхідність у підготовці спеціалістів такої направленості, що є важливим для розвитку методичних аспектів підготовки майбутніх педагогів та якості освіти. Освіта є соціальним явищем, та за думкою [48, 83] яке «незаперечно виступає основою інтелектуального, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства і держави [48, 83]». Від якості освіти залежить розвиток майбутнього покоління, яке має вплив на стан освіти та гуманітарної сфери, економіки та розвитку суспільства в цілому, тому важливим постає проблема підготовки майбутнього педагога в соціокультурному вимірі суспільства, відповідно соціальних змін в суспільстві. За думкою авторів навчального посібника важливим у підготовці є не тільки орієнтування на забезпечення якості навчання, а й повинна спиратися на демократичні принципи, які зумовлені зміною в соціумі та соціальної значимості фахової освіти педагога, зокрема: визначення потреб, бажань суспільства, батьків та вчителів; проектування фахових та соціально-культурних вимог до майбутнього педагога; відображення в освітніх вимогах соціально-культурних вподобань здобутків соціуму; культуру відповідний напрям в освіті як фундамент підготовки майбутнього педагога; співставлення освітньої моделі з місцевими можливості ЗВО та відповідне їх коригування; створення чітких вимог до визначення готовності майбутнього педагога до роботи за фахом. Вчені наполягають на важливості визначених «стандартів» готовності майбутніх педагогів та їх контроль, оцінювання та коригування відповідно соціокультурних змін [48, 83-88]. У підготовці одним із головних є

створення професійного образу майбутнього педагога, який буде різнобічно розвиненим і культурним індивідуумом, в якого буде сформована потреба у постійному саморозвитку та професійному самовдосконаленні. Для отримання високого рівня професіоналізму важливим є розвиток здатності у майбутнього педагога до творчої діяльності, постійного, цілісної єдності духовно-морального розвитку з особистісним та професійним, педагогічним якостей. Також педагогічна професійність майбутнього педагога полягає до комплексного творчого підходу в освітньо-виховному процесі (додаток А). Дослідники визначають наступні «морально-психологічні» аспекти готовності майбутнього педагога до професійної діяльності: «мотиваційний» (мотивація до педагогічної діяльності, установки, інтереси); «морально-орієнтаційний»: моральні складові – професійні обов'язки, педагогічна тактовність; «пізнавально-операціональний»: фахова направленість психічних процесів; «емоційно-вольовий»: здатність до саморегуляції, емоційна чутливість; «психофізіологічний»: фізіологічна готовність майбутнього педагога до професійної діяльності; «оцінно-рефлексивний»: здатність до самооцінювання результатів своєї діяльності. Тобто, можемо зазначити, що професійний образ майбутнього педагога є непостійною характеристикою, що пояснюється зміною соціальних потреб, відповідно освітніх реформ та стану економіки в цілому [48, 195-202]. Автор статті [3, 21] вважає, що методична підготовка майбутніх вчителів проходить в ЗВО у педагогічній співпраці методистів, викладачів та у значній мірі спирається на результати їх складної, творчої та відповідальної роботи. Науковець зазначає, що важливість підготовки майбутніх педагогів підвищується та пояснює декілька причин цьому: високий щабель змісту шкільних дисциплін; освітні програми покладають на вчителів розвиток пізнавальних здібностей учнів через самостійну діяльність, що утруднює функції вчителя, зростає важливість методичних знань і вмінь. Незважаючи на сучасний принцип «дитиноцентризму», вчені визначають педагога в освітньому процесі як «педагогічний центр», визначальне джерело знань. Дослідник у статті стверджує, що під час підготовки майбутнього створюється певна модель

спеціаліста та вимоги до майбутнього педагога, що «..складаються із виконуваних ним видів діяльності, функцій або із типових завдань, які він виконує [3, 21]». Спираючись на думку автора монографії «Професійна підготовка майбутнього педагога в умовах сучасної парадигми», можемо зазначити, що культура майбутнього педагога є важливим компонентом підготовки майбутнього педагога та має два головних компонента: педагогічну компетентність та педагогічну культуру. Дослідник визначає поняття педагогічної компетентності як «... складне системне утворення [84, 15]» та визначає її головні складові: підсистема педагогічних знань, умінь, позицій; психологічних особливостей індивідууму. Професійну культуру педагога пов'язують зі складовими культури особистості: моральною, естетичною, розумовою, правовою, політичною, екологічною. Виділяють дві форми вияву: статичну і динамічну. Статична форма проявляє дійсний рівень, що сприяє її подальшому розвитку. Динамічна форма культури педагога проявляється у вмінні пристосовуватися до змін у навколишньому оточенні та самовдосконалюватися; сприяє розвитку індивідууму та її педагогічної культури. Вчені визначають важливість вербальної (рівень розвиненості усного та писемного мовлення) та невербальної (міміка, мова тіла (жести, пози та ін.), мова простору й руху, голосу) педагогічної культури на формування комунікативних вмінь майбутнього педагога. В. Сухомлинський вважав відданість у праці до дітей головною складовою педагогічної культури, а саме важливість прояву почуттів, так як діти чутливо сприймають емоції дорослого. Згідно педагогіки М. Фіцули, професійна культура педагога визначається як «ступінь і спосіб творчої реалізації особистості в різних видах педагогічної діяльності та спілкування, спрямованих на засвоєння, передавання і створення педагогічних цінностей і технологій [84, 25]» Деякі науковці визначають професійно культуру педагога як утворення взаємопов'язаних елементів підготовки, знань та вмінь [84]. Автор навчального посібника «Вступ до педагогічної професії» вказує на важливість педагогічних здібностей як складову необхідних якостей, якими повинен володіти майбутній педагог,

основні здібності майбутнього педагога представлені у рисунку 1.4 (додаток Б). Наука розглядає діяльність педагога як «складну багаторівневу динамічну систему яка містить структурні елементи», якими є: «мета фахової діяльності педагога» - заради чого відбувається діяльність, на що вона спрямована; «складова педагогічної діяльності» – засновується на організації процесу; «інструменти активності вчителя» - за допомогою чого відбувається діяльність педагога, якими засобами; «результат діяльності викладача» – розвиток вихованця, його вдосконалення; «суб'єкт педагогічної діяльності» – педагог та інструменти впливу; «об'єкт діяльності педагога» – здобувач освіти виступає ролі суб'єкта та об'єкта, тому є складним. Можна показати фахову діяльність педагога наступним чином: «визначення педагогічних цілей і завдань; вибір засобів і способів розв'язання поставлених завдань (кого вчити? кому вчити? що вчити? як учити?); аналіз запланованого і реалізованого в діяльності вчителя) [53, 16]». Доповненням до змісту професійної готовності є педагогічні нахили, які дослідник визначає як «стійкі бажання і прагнення присвятити себе педагогічній діяльності [53, 27]». Важливим компонентом педагогічних нахилів науковець визначає «обов'язок і відповідальність». Вчені розглядають педагогічну діяльність ширше, який допомагає виділяти складові самостійні види діяльності. У будові педагогічної діяльності виділяють компоненти, які є взаємопов'язаними: «конструктивний» – складається з будови освітньо-виховного процесу, який необхідно враховувати відповідно вікових та індивідуальних особливостей; «організаційний» – передбачає заохочення вихованців до різноманітних видів діяльності; «комунікативний» – полягає у налагодженні зв'язків з учасниками процесу. Педагогічна професія є специфічною через типу професії «людина-людина» та має особливості характеру: гуманістична полягає у демократизації освітньо-виховного процесу, забезпечення індивідуалізації процесу навчання і виховання, що опирається на здібності, нахили та потенціал особистості; колективний – результат педагогічного впливу має колективний характер, тому як суміщає а собі діяльність багатьох педагогів; творчий забезпечується творчим підходом

педагога до освітньо-виховного процесу, що сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, вчителю надається «академічна свобода» у виборі форм та методів для забезпечення творчого процесу в педагогічній діяльності [53].

Тобто, дослідники зауважують на безперервності процесу та «складного, інтегрального, багаторівневого утворення в цілісній професійній структурі особистості [84, 29]». Автори навчального посібнику «Вчитель початкової школи у соціокультурному вимірі суспільства» зазначають, що відомий філософ Сократ у свій час звертав увагу на моральну сторону саморозвитку та засвоєння знань. Він запропонував створити затребуваність морального досвіду особистості та актуалізувати у діяльності. Видатний педагог Я. Коменський у свою чергу стверджував, що моральні цінності у дітей формуються лише за безпосередньої допомоги педагога, тому це є важливим для врахування в підготовці майбутнього педагога. У розгляді морального аспекту підготовки майбутнього педагога, постає потреба у вивченні соціального аспекту підготовки педагога до подальшої роботи з дітьми. Це зумовлюється гуманістичним направленням освітнього процесу, інтенсивним інформаційним розвитком сучасного суспільства та появою нових робочих місць зі складнішим, більш розширеним педагогічним функціоналом, який передбачає високий інтелектуальний рівень розвитку педагога та розвитку в дітей здатності до різноманітної комунікації [48].

За думкою автора статті методичні аспекти ПР є частиною загальної педагогіки, будуються на загальних «принципах», «закономірностях», «методах», що використовуються в ПР. У статті описується важливість діяльності в розвитку індивідууму. ПР має завдання включення дітей у різносторонні види діяльності, що є сприятливим для всебічного розвитку дітей: ігрову, навчальну, трудову, спортивну. Учень вчиться самостійно оцінювати, аналізувати оточуючі процеси, тому педагогу важливо, щоб педагог міг керувати педагогічним процесом, володів прийомами організації учнівської діяльності, міг враховувати вікові та індивідуальні особливості дітей у

плануванні педагогічної діяльності; необхідно стати для вихованців порадиником, наставником, щоб знайти підхід до взаєморозуміння з дитячим колективом [3]. За думкою автора статті «Методична підготовка майбутніх учителів початкової школи як педагогічна проблема» процес підготовки майбутніх має бути «цілеспрямований, динамічний, інноваційний, креативний, вмотивований, такий, що потребує розробки науково-методичної системи, яка передбачає визначення мети, комплексу принципів, методів, форм, засобів і умов її функціонування на теоретичних засадах і спиратися на методологічні підходи [86, 195]».

В статті «Особливості методичної підготовки майбутнього вчителя до проведення ПР в загальноосвітніх навчальних закладах» зазначаються головні принципи організування ПР, якими повинен керуватися педагог у своїй діяльності. Важливо при плануванні роботи враховувати інтереси учнів, що сприяє ефективності педагогічного процесу та опиратися на учбовий процес для цілісності освітньо-виховного процесу. Одним із визначальних факторів постає співпраця класного керівника та вихователя ГПД для того, щоб вихователь ГПД звернув увагу в своїй роботі на питання, які потребують опрацювання за закріплення з дітьми. У принципі «добровільності» головним є зацікавлення дітей через активізацію пізнавальної активності учнів. Будувати педагогічну діяльність, враховуючи індивідуальні особливості учнів є одним із головних, згідно актуальної «Концепції НУШ» («особистісно-орієнтована» модель освіти). Важливими є засади гармонійного, креативного розвитку особистості (згідно вимог нового «Державного стандарту початкової загальної освіти»). У цьому принципі визначальним є всебічний розвиток учнів, що можливо втілити за допомогою творчих завдань. Наступним важливим принципом є використання завдань високого рівня складності. Ефективним для розвитку дітей є посилені творчі, але й високого рівня складності завдання (на основі практики дослідника), що сприяє скорішому розвитку учнів. Визначальним також є суспільно цінний характер праці, обов'язковість виконання доручень. Так діти вчаться бути чуйними, корисними суспільству,

допомагати один одному; розуміють цінність праці (своєї та оточуючих), роботи в колективі [3]. Автор статті «Методична підготовка майбутніх учителів...» звертає увагу на важливості формуванні практичних вмінь та навичок, які формуються під час проходження практики (вчителями), у ході якої важливо забезпечити самостійну діяльність майбутнього педагога, що є важливою складовою практичної, методичної та підготовки загалом. Також головним у підготовці майбутнього педагога до ПР відвідування позааудиторних заходів, що дозволяє практично осмислити специфіку майбутньої професії, сформувати важливі вміння планувати діяльність в майбутньому, що є фундаментом проєктивної діяльності педагога та сприяє розвитку педагогічних здібностей [86]. В сучасних умовах освіти актуальним постає питання майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання, особливо під час пандемії. Навіть в умовах пандемії можливо забезпечити неперервність освітнього процесу за допомогою сучасних технологій ДО [3]. Деякі навчальні заклади переходять на дистанційне навчання (це стосується як вишів, професійних коледжів, так і загальноосвітніх навчальних закладів), тому постає проблема у підготовці майбутнього педагога до використання новітніх технологій, засобів ІКТ у навчальному та виховному процесах, що забезпечує неперервність педагогічного процесу в умовах пандемії. Дистанційне навчання є новітньою формою освіти, що забезпечується використанням комп'ютерної та аудіо-візуальної техніки. Аналізуючи вимоги до позакласної діяльності педагога, можемо визначити головний напрямок, який полягає у «підвищенні рівня теоретичних знань [3, 28]» у напрямі організації освітньо-виховного простору в ГПД.

Визначені принципи зумовлюють розгляд форм організації ПР, що використовується в ГПД що висвітлюються в таблиці 1.1.

ДО має свої переваги: доступність освіти; зручність; можливість виконувати завдання в своєму темпі; безпечність у спілкуванні з куратором та іншими здобувачами освіти; можливість обміну досвідом з іншими здобувачами освіти; мобільність навчання та недоліки: різний рівень розвитку

здобувачів освіти; що необхідно враховувати при організації такої форми освіти, що все ж, на нашу думку, має більше переваг, ніж недоліків. ДО стає особливо актуальною під час пандемії, що зумовлює обмеженість у спілкуванні, а дистанційна форма освіти забезпечує безпечність спілкування всіх учасників освітньо-виховного процесу, що робить дану освітню форму поширеною як у ЗВО, так і в загальноосвітніх закладах. У сучасній системі освіти навчання забезпечується за декількома напрямками: інтенсифікація навчального процесу, активізація здобувачів освіти; здійснення автономії здобувачів освіти; демократизація освітнього процесу; зміна ролі викладача; індивідуалізація навчального процесу; проблемний підхід до навчання; впровадження кооперативного навчання [47].

Таблиця 1.1

Форми організації позакласної роботи

Назва	Характеристика
Гурток	Виступає як основна форма об'єднання учнівського колективу
Вечори розваг	Можуть бути музичними, математичним літературними, національно-патріотичного спрямування
Позакласні читання	Сприяє творчому розвитку, вмінню виразного читання та розуміння прочитаного, прищеплює любов до різних видів літератури
Конференції	Схожа на «круглий стіл», допомагає поглибити знання з певної теми
Тиждень навчального предмета	Можуть бути у вигляді плакатів, леп-буків, виставок
Ігрові форми	Сюжетно-рольові ігри, ігри-подорожі, вікторини, КВК, імітаційні ігри

Дані напрями освіти взаємопов'язані та зумовлюють один одного. ДО сприяє покращенню рівня освіти та доступності її для суспільства. Така форма навчання має значні переваги, порівняно з традиційними: можливість навчатися

онлайн з іншими здобувачами освіти (можливість обміну досвідом та враженнями) та автономно, відповідно свого темпу засвоєння навчального матеріалу. Основою в ДО виступає самоосвіта, яка сприяє досягненню більших результатів та творчої унікальності у відтворенні засвоєних знань. У ДО змінюється і роль викладача, який виступає в ролі консультанта, координатора та керівника [44]. Спираючись на дослідження, яке описано в навчальному посібнику для студентів М. Фіцули «Вступ до педагогічної професії», самоосвіта, зокрема складової якої є самовиховання, сприяє формуванню позитивних якостей педагога, таких як цілеспрямованість, дисциплінованість, упевненість, працьовитість, доброта, наполегливість, чесність, витримка та ін. і сприяє позбавленню негативних: ліні, невпевненості, упертості, нервозності та ін. Для ефективності самоосвітньої діяльності майбутнього педагога важливим є озброєння здобувачів освіти методами та прийомами роботи над собою, серед яких є: самокритика, самопримус, самоаналіз та само схвалення, які є поширеними, але недостатніми для ефективності організації самоосвітньої діяльності. В організації самовиховання студентів ефективним є врахування рівня розвитку індивідууму, ставлення вищих вимог до майбутніх педагогів порівняно з їх можливостями та відношення студентів до поставлених вимог через визначальність свідомого ставлення до вимог та до самовиховання в цілому. Дані умови є сприятливим та головними для організації самовиховання. За складовим процес самовиховання дослідники умовно поділяють на етапи: усвідомлення та самосприйняття процесу як вибору; покрокове продумування процесу самовиховання; власне процес самовиховання; самооцінювання результатів та коригування відповідно результатів. Процес самоосвіти та самовиховання майбутніх педагогів потребує керівництва досвідченого спеціаліста [89].

Незважаючи на накопичений досвід з дослідження проблеми підготовки майбутнього педагога, різноманіття наукових праць вчених, їх аналіз дає підстави зробити висновок про відсутність комплексного аналізу підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в групі продовженого дня як

єдиної цілісної системи підготовки майбутнього педагога. Аналіз стану досліджень проблеми підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в початковій школі у педагогічній теорії та практиці зумовив застосування для її розв'язання ідей наукових підходів, положень, нормативних документів, праць вітчизняних дослідників, у яких виокремлено комплекс педагогічних умов, що забезпечують підготовку майбутніх педагогів до позакласної роботи в початковій школі. Тобто, одним із вирішальних факторів підготовки майбутнього педагога вважаємо: самоосвіта (саморозвиток та самовиховання) здобувача освіти, на що відноситься більша частина освітнього процесу; знання методичних основ та процесів позакласної роботи в ГПД; практичний напрям підготовки (практика), що дозволить оволодіти необхідними знаннями, вміннями та навичками з організації своєї діяльності та творчої діяльності вихованців, важливими для ефективної організації позакласної роботи в початковій школі, в першу чергу, свого робочого часу та ефективної взаємодії з вихованцями, організації розвивального дозвілля молодших школярів, що сприятиме активізації пізнавальної активності вихованців, розкриттю їх творчого потенціалу та становленню як особистості. Також важливим фактором для підготовки майбутнього педагога є його підготовленість до використання засобів ІКТ; здоров'язберігаючих технологій; забезпечення неперервності освіти, що є актуальною потребою у сучасному стані системи освіти та продиктована потребою у підготовці якісних, конкурентоспроможних, кваліфікованих педагогічних кадрів. Важливо враховувати, що в системі освіти, яка існує на сьогоднішній час, важливим є кожна ланка освіти: починаючи, від дошкільної, закінчуючи ланкою ЗВО, які є взаємозалежними та послідовними, враховуючи підготовку кваліфікованих кадрів, починаючи з найнижчої ланки освіти і послідовно проходячи всі останні ланки освіти, які є необхідними для становлення особистості майбутнього педагога. Визначальною думкою у підготовці майбутнього педагога є те, що сучасні педагоги мають можливість модернізувати системи існуючої освіти, яка буде тільки розвиватися, відповідно швидкоплинних вимог суспільства та державного замовлення.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ В ГРУПАХ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ

2.1. Дистанційні технології підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в групах подовженого дня

Використання дистанційних технологій сприяє доступності та масовості ВО для суспільства, розвитку якісної сучасної ВО, можливості опанувати освіту як у своєму темпі, так і одночасно в групі [55]. Система інтерактивного навчання має наступні головні компоненти: зрозумілі цілі та очікувані результати процесу; спланована система змісту навчання; планування інтерактивних форм, методів та прийомів, на яких. Серед сучасних технологій освіти, можна виділити засоби ІКТ (див. додаток В). Завдяки їх розвитку виникли передумови впровадження в освітній процес вищої школи технологій дистанційного, мобільного та електронного навчання, тепер доцільно розглядати ще одного рівноправного учасника інтерактивного освітнього процесу – навчальний контент, який все частіше набуває електронного формату [38]. Важливим фактором у підготовці майбутнього педагога є використання різноманітних форм діяльності. До них можна віднести «навчальну», «виробничу» діяльність (практика), участь у суспільній діяльності та «поводження в побуті» [14]. Автори навчального посібника звертають увагу на такі освітні форми активності, що допомагають всебічно розвивати індивідуум: «навчальні заняття (теоретичні) (лекції, семінари, практичні заняття), практика, наукові гуртки, творчі студії, екскурсії, походи, різні види вебінарів (практичні, що сприяють розвитку практичних навичок та вмінь), різноманітні форми і види суспільно корисної праці [14], наприклад, тренінгові заняття, які сприяють розвитку практичних навичок (див.

додаток Г)». Для підвищення якості організованого педагогічного процесу викладач повинен проектувати свою діяльність (очікувані результати, варіанти стратегій при їх досягненні) задля всебічного, гармонійного розвитку індивідууму. Вчені приділяють велике значення «позааудиторним» формам виховання: «діяльність наукових гуртків, творчих студій, конференцій, дискусійних клубів, зустрічі з письменниками, художниками, акторами; екскурсії, походи [14, 167]». Залучення студентів до креативних форм та видів активностей сприяє саморозвитку та становленню майбутнього педагога. В сучасній системі закладів вищої освіти відбувається перехід від до дійових форм та методів підготовки майбутніх педагогів: «інтерактивні лекції, проблемні лекції, лекції-провокації, лекції-діалоги, семінари-диспути, семінари-бесіди, змішані семінари, ділові та рольові ігри, тренінги [72, 14]», практичне заняття, індивідуальне заняття, консультація, навчальна гра, наприклад інтелектуальна гра «Педагогічний брейн-ринг» (див. додаток Д). Вони мають свої особливості, врахування яких допоможе оптимізувати процес навчання. Але все ж, провідною формою навчання у закладі вищої освіти є лекція, яка забезпечує подання наукового матеріалу. Метою проведення лекції є повідомлення нових, систематизація та закріплення отриманих. Існують різноманітні види лекцій, які є різноманітними за своєю структурою та метою: вступна, оглядова, бінарна, підсумкова, проблемна, лекція із запланованими помилками, лекція прес-конференція, настановна, лекція-візуалізація [14, 92].

Зміни у системі освіти зумовлює використання сучасних підходів та методів: зміна традиційних лекцій на інтерактивні заняття, в яких буде проводитись запитально-відповідні співбесіди, активне використання презентацій як поширений спосіб подання інформації; для проведення контролю засвоєння знань – коротке тестування, що визначить якість засвоєння знань з теми, модулю [47]. Існують організаційні форми практичної підготовки – спрямовані на формування практичних вмінь та навичок, які проводяться під

керівництвом досвідченого фахівця та за навчальною програмою. До окремої групи належать організаційні форми самостійної роботи – робота з друкованими джерелами (підручниками, навчальними посібниками, які частиною навчання здобувачів освіти) (більшість часу навчання у ЗВО відводиться самостійній роботі), тому ця група організації навчання майбутніх педагогів є однією з основних [14]. У сучасній системі освіти набирають популярності різноманітні види освіти сучасної молоді, підготовки майбутніх спеціалістів до забезпечення освітньо-виховного процесу, серед сучасних видів освіти існує електронна освіта, яка має свої компоненти, що зображені у рисунку компонентів електронної педагогіки.

Рис. 2.1. Компоненти електронної педагогіки

ДО постає на рівні з традиційним через його популярність, а з поширенням карантину, навіть виходить на перше місце. Тому набирають актуальності «...мультимедійні та відеоресурси та сервіси для колективного використання та спілкування як в онлайн так і в офлайн режимах на зразок Вікі, форумів, блогів, вебінарів, підкатів тощо [55, 2]». У таблиці 2.1 перелічені інноваційні мультимедійні та відео ресурси.

Основні інноваційні ресурси та сервіси спілкування [55]

Назва	Характеристика
Технологія Вікі або «ВікіВікі»	є гіпертекстовим середовищем, колекція взаємопов'язаних між собою текстових сторінок, до яких кожний зареєстрований користувач інтернету може вносити свої зміни або створити нову сторінку.[62]». Технологія є відкритою та багатомовною енциклопедією, пошуковою системою (відома як Вікіпедія), що дає доступ кожному користувачеві та можливість внести зміни до її контенту; є засобом організації навчання як студентів, так і школярів, що допомогло створити віртуальний освітній простір. Вікі можна використовувати з метою: особистого інформативного помічника; як колективну дошку, для організації колективної роботи, на якій можуть записувати ідеї всі учасники групи; створення та збереження бази даних колективної праці
Форум	є засобом спілкування на сайті, за якого користувач має можливість створювати власні теми для відкритого обговорення; дозволяє об'єднувати користувачів за їх інтересами та спілкуватися в режимі офлайн, що сприяє поширеному використанню
Конференція	«спосіб інтерактивного обговорення в Інтернеті певного питання, проблеми; передбачає спілкування учасників у реальному часі; дозволяє створювати актуальні проекти; важливим є підготовка до конференції: вивчення цільової аудиторії; збір та аналіз запитань від користувачів; перевірка зв'язку з користувачами; підготовка відповідей на запитання, презентацій, лекцій та доповідей
Блог	є технологією ведення власного електронного щоденника; асинхронний мережний сервіс для організації певної групи студентів, педагогічних дискусій з різних напрямів; може бути як відкритим, так і закритим

Для кращого розкриття питання підготовки майбутнього педагога, необхідно визначити поняття та сутність групи продовженого дня та позакласної роботи. І. Червінська визначає ГПД як «...групу учнів, з якими проводиться робота в позаурочний час [92, 217]». На основі аналізу наукової роботи дослідник «[34, 201]» визначає «позакласну роботу» як «різноманітну освітню і виховну роботу, спрямовану на задоволення інтересів і запитів дітей, організовану в позаурочний час педагогічним колективом школи» на думку [34, 201]. Тобто, автор наголошує на тому, що позакласна робота повинна враховувати вікові, психічні особливості, нахили та здібності індивідууму. За думкою дослідника «врахування індивідуальних особливостей» молодших школярів є «приспосовуванням прийомів, методів та форм педагогічного впливу до індивідуальних особливостей учнів з метою забезпечення певного рівня розвитку особистості [34; 201]». Автор статті наголошує на важливості забезпечення індивідуального підходу в позакласній роботі в кожній педагогічній ситуації та необхідності створювати позитивний настрій, «ситуацію успіху», які би сприяли формуванню позитивних якостей та усуненню негативних та ефективність релаксаційних вправ (див. додаток Е) [34].

В сучасній системі освіти з'явилася дуальна форма навчання, що передбачає очне та заочне навчання одночасно (перемінно). У сучасних умовах освіти дуальна форма навчання стає популярною як у вишах, так і навіть у загальноосвітніх закладах освіти. Нами було досліджено, що під час пандемії значний обсяг навчального плану школи виноситься на дистанційне та самостійне опрацювання дітей з допомогою батьків на основі завдань, консультацій, порад та інструкцій педагога у дистанційному режимі. Це стосується навчального процесу та позакласної роботи у другій половині дня. Спираючись на думку дослідника, педагогіка як наука має свої «закони», «закономірності» та «принципи», які є взаємозалежними, взаємопов'язаними. Дослідник розкриває їх у навчальному посібнику та виділяє головний закон педагогіки, який засновується на «відповідності навчання й освіти рівневі

продуктивних сил і виробничих відносин, науково-технічному, соціальному, культурному і духовному прогресу суспільства [49, 107]» та який має рису взаємозв'язку «освіти», «виховання» та «розвитку». Згідно педагогіки С. Максимюка поняття «закономірності» є вужчим за поняття «закону» та визначає зв'язки між складовими дидактики. Автор розкриває наступні «закономірності»: «закономірність органічної єдності освіти», «закономірність мети, суспільної цілеспрямованості освіти й виховання», «закономірність взаємодії діяльності вчителя й учнів», «закономірність методів навчання», «закономірність управління навчанням», «закономірність стимулювання навчання», «єдність суттєвого, логічного і практичного». Ці важливі загальні закономірності сформовані у дослідженнях вчених «...[49, 108]». У педагогіці С. Максимюка «принципи навчання» визначаються як «...керівні ідеї, головна вимога до діяльності, поведінки». Вони мають комплексний характер, тобто є взаємопов'язаними. Автор виділяє наступні принципи: «свідомість» – важливість усвідомлення мети навчання як вчителем, так і учнями; «наочність» – візуальне демонстрування, є найбільш зрозумілим для сприйняття навчального матеріалу; «систематичність» - повторюваність дій, які створюють певну цілісну систему, є важливим для розуміння єдності процесів та зв'язків; «міцність» полягає у якості засвоєння знань, вмінь та навичок та залежить від використання практичного досвіду; «доступність» полягає у зрозумілості поданого матеріалу; «науковість» визначається в подання знань, які мають науковий зміст ; «зв'язок теорії з практикою», що полягає у єдності засвоєння знань та їх використання на практиці [49]. Навчання має певні цикли, тому цикл навчання складається з: визначення мети навчання; попереднього визначення рівня освіченості; процес навчання, комплекс навчальних операцій (форм і методів) і коректування залежно від отриманих результатів; підведення підсумку отриманих результатів та планування наступних цілей навчання. Існують основні групи педагогічних технологій – репродуктивні та продуктивні, які відрізняються метою, характером відносин вчителя та учнів, провідною функцією учнів, провідною функцією вчителя, головними

пріоритетами, домінуючими методами та об'єктом головної уваги вчителя [38].

I. Червінська вважає важливим взаємодією педагогів і вихованців у закладах освіти, під час якої реалізуються цілі освіти й виховання, називають педагогічним (навчально-виховним) процесом та визначає «педагогічний процес» як «спеціально організована, цілеспрямована взаємодія педагогів і вихованців, метою якої є вирішення освітніх проблем і розвиток особистості [92, 202]». За визначенням [49, 91] педагогічним процесом є «узагальнене поняття навчання за певних умов (у школі, ЗВО) [49, 91]». У своєму посібнику автор розглядає єдність спілкування та пізнання як сутність педагогічного процесу. «Педагогічний процес» включає мету, способи діяльності, зміст. Тому за думкою дослідника основними компонентами педагогічного процесу є: цільовий, стимулюючий, змістовний, операційно-діяльнісний, контрольнорегулятивний, оцінно-регулятивний та оцінно-результативний (завершальний) компонент [49, 91]. За думкою автора, виховна робота – «це цілеспрямована діяльність, орієнтована на створення позитивного виховного середовища та організацію спільної життєдіяльності дорослих і дітей, спрямована на формування ціннісних орієнтацій, творчий розвиток особистості [92; 17]». Робота з виховання, яка здійснюється в позакласний час, закріплює, уточнює розвиток, що відбувається в навчальному процесі. В педагогічних джерелах для назви такого виду процесу існують визначення: «позанавчальна», «позакласна», «позашкільна» [9, 13-14]. У своїй педагогічній діяльності вихователі ГПД використовують такі ж «методи навчання» як вчителі, оскільки немає окремо розроблених рекомендацій для вихователів ГПД. За думкою авторів статті, найчастіше у своїй діяльності педагоги використовують інтерактивні методи навчання, а також різноманітні комп'ютерні технології, які передбачають сучасні, творчі завдання [96].

На основі визначених форм підготовки майбутніх педагогів, нами було проведено опитування на основі досвіду вихователів ГПД та вчителів початкових класів про те, які із запропонованих форм самоосвіти є найбільш вживаним, доступними та ефективними (див. додаток Ж). Педагогам було

запропоновано обрати з наступних форм самоосвіти, які вони вважають ефективними та зрозумілими: вебінар, вікі, форуми, електронні курси, конференції, блоги. Результати опитування засвідчили, що однією з доступних та найефективнішою формою саморозвитку, а отже і становлення особистості майбутнього педагога є вебінари (75 %), (див. додаток И).

Класний керівник має проводити майже всі уроки, в тому числі і творчі, серед яких ОМ, «дизайн та технології» (сучасний урок, який з'явився з впровадженням «Концепції НУШ»). Після уроків діти втомлюються, втрачається концентрація уваги і для переходу від навчальної діяльності до виховної, у другій половині дня, на нашу думку, доречним, актуальним та цікавим для учнів будуть творчі види занять, що сприятимуть активізації пізнавальної діяльності дітей, розкриттю їх творчого потенціалу. У статті про підготовку майбутнього педагога як вчителя образотворчого мистецтва у педагогічному процесі актуальним буде використання інтерактивних методів, а саме, як зазначає дослідник «..[82, 204]», «тренінг», «тренінгові методи», «майстер-клас» та самостійна робота майбутнього педагога як «трамплін» для розкриття творчого потенціалу та розвитку особистості майбутнього педагога [82]. Видатний український педагог-дидакт досліджував шляхи розвитку ефективності освітнього процесу, вивчав зміст та закономірності проведення уроку та довів, що підвищити ефективність навчання можливо «...продуманим тематичним і поурочним плануванням». Дослідник наголосив на взаємодії та взаємовпливу вчителя та вихованців та визначив головні дидактичні вимоги до організації освітнього процесу, які є актуальними у сучасній системі освіти: раціональне керування навчально-пізнавальною діяльністю учнів; творче застосування найновіших досягнень педагогічної науки; майстерне і вміле володіння вчителем методикою, технологією уроку. Вчені виділяють такі види методів: груповий (взаємодія між учасниками організовується в малих групах), колективний (багатосторонній процес взаємодії між всіма учасниками процесу), колективно-груповий (робота малих груп поєднується з роботою всього класу). Перевага інтерактивних методів полягає у плідній роботі в групі,

у процесі чого результати діяльності кожного учня переростають у групові результати, що дає здатність задіяти кожного учасника, результати якого привносять у групові досягнення під час спільної праці над одним завданням. Активні методи є частиною загальних інтерактивних методів, які надають більший простір для самореалізації учнів [38]. Основою до навчання у групах стали дослідження у навчальних закладах США та Європі, які засвідчили зростання засвоєння знань на основі практичного виконання завдань. Це сприяло розвитку сучасних активних методів навчання, які були спрямовані на навчання в групах, але забезпечували індивідуалізацію навчального процесу та сприяли активізації пізнавальної діяльності та самостійності учнів. Використання та дослідження активних методів продовжується і сьогодні. Активні методи відрізняються від інтерактивних тим, що перші сприяють активізації пізнавальних процесів та самостійності учнів, а інші, в свою чергу, змінюють способи комунікації учасників освітнього процесу [38].

Для узагальнення інтерактивних методів навчання виносимо в рисунок їх класифікацію.

Рис. 2.2. Класифікація інтерактивних методів [38]

Вчені стверджують, що процес інтеракції можливий за обов'язкових певних умов, які визначає «[38, 54]»: створення сприятливого психологічного мікроклімату педагогічного процесу для мотивації до співпраці; вдале облаштування навчального простору, розташування меблів (для зручного проведення роботи в групах, зокрема дискусії, обговорення), забезпечення матеріалів для фіксації продуктів активності учасників процесу; створення загальноприйнятих правил співпраці в групі. Зокрема, тренінг означає «...навчання, виховання, тренування, дресирування» [38, 56]», що сприяє розвитку знань та формуванню комунікативних умінь. За визначенням «[38, 57]» тренінгом є «...багатофункціональний метод навмисних змін психологічних феноменів людини, групи й організації з метою гармонізації професійного й особистісного буття людини [38, 57]». Тренінг відрізняється від традиційного навчання тим, що тренінг розкриває потенціал людини, на відміну від другого та спрямоване на практичне навчання учасника процесу. Проведення тренінгу вимагає від ведучого ґрунтовної підготовки, що має специфіку практичного спрямування, створення невимушеної атмосфери в процесі проведення. В основу проведення тренінгу покладена групова інтеракція, яка залежно від мети, може бути у трьох формах: як тренування, під час якого відпрацьовуються важливі вміння та навички; як активна форма навчання, головною метою якого є передача знань та певних вмінь і навичок; як метод створення ситуацій, що має на меті саморозкриття та вирішення індивідуальних психологічних проблем. Визначають головні методи тренінгу: групова дискусія та ситуаційно-рольові ігри [38, 54-55]. Отже, можемо зробити висновок, що використання активних методів сприяє формуванню професійних, особистісних якостей, тому активне використання в освітньо-виховному процесі у ВНЗ є фундаментом розвитку організаційних вмінь та навичок майбутнього педагога [84, 41].

Опираючись на статтю про методичні особливості вебінарів, можна визначити, що вебінар - це «технологія, яка дозволяє в повній мірі відтворити умови колаборативної (спільної) форми організації навчання, а саме

семінарського, лабораторного занять, лекцій, використовуючи засоби аудіо- , відео-обміну даними та спільної роботи з різноманітними об'єктами, незважаючи на те, що його учасники можуть фізично знаходитися в різних місцях [55, 3-4]». Тобто, за допомогою інтерактивної ознаки цієї освітньої технології можливо забезпечити процес сучасної підготовки майбутніх педагогів. Ця технологія дає можливість відтворити освітні умови віртуальної аудиторії за допомогою новітніх ІКТ. Велика перевага цієї технології полягає у відтворенні умов навчання, наближених до реальних (педагогічна взаємодія між учасниками освітнього процесу), незважаючи на місцезнаходження учасників; можливість поглиблено розглянути проблемну тему. Під час освітнього процесу важливим є обмін досвідом та думками між учасниками навчання, можливість організування форми освіти «запитання-відповіді», заздалегідь підготувати хвилюючі запитання, які виникають в учасників з певної теми; процес аналізу засвоєння матеріалу (зворотній зв'язок); організація освітнього процесу за допомогою моделі «доповідач-слухачі», в ролі доповідача може бути як викладач, так і студент [55]. Вебінару впроваджуються у систему освіти за допомогою інструментів навчання: презентація, електронна дошка, відео та аудіо матеріали, онлайн спілкування (текстовий та відеочат) [48].

Вебінари бувають двох видів: власне вебінари (взаємодія учасників); веб-касти та веб-конференції (лекція або семінар без дискусії) [62].

Вебінар як форма навчання та самоосвіти має перелік переваг: відтворення освітніх умов реальної аудиторії; можливість багатосторонньої відео- та аудіо конференції; широкі функціональні можливості; взаємодія у реальному часі всіх учасників заходу; безпечні умови взаємодії всіх учасників освітнього процесу; інтерактивність взаємодії учасників процесу.

Особливої уваги потребує розгляд питання підготовки майбутнього педагога до використання засобів ІКТ у педагогічній діяльності у зв'язку з розвитком сучасних інформаційних технологій, що вимагає новітнього підходу до проведення освітньо-виховної діяльності ЗВО. Важливими завданнями

інформації освітнього простору для студентів є: змога поглиблення вивчення з навчальних дисциплін за допомогою створення віртуального довкілля; економія часу навчання за рахунок автоматичного обчислення комп'ютером; змога самостійного вибору напряму отримання нових знань; використання засобів ІКТ як можливості організації освітнього процесу [65].

Таблиця 2.2

Види вебінарів

Назва виду	Характеристика
Промовебінар	безкоштовний вид заняття, який допомагає вирішити організаційні питання або має на меті обмін досвідом
Відкритий	платний захід, який стосується певної проблеми або питання
Корпоративний	призначений для організації колективу певної фірми, закладу
Іміджевий	сприяє продажам товару чи послуги
Онлайн курси	призначені для розкриття певної проблеми або питання

Автор статті «Підготовка майбутніх вчителів технологій до використання засобів ІКТ» визначив складові інформаційної культури за допомогою таблиці.

Складові
Технічна
Системна
Програмна
Навчальна
Методична
Гігієнічно-органомічна

Рис. 2.3. Складові інформаційної культури

Автор дисертації звертає увагу на важливості інформатизації сучасної освіти та, засновуючись на думку вченого визначає етапи інформатизації:

«експериментальний», пов'язаний з впровадженням в деяких школах пробного курсу з інформатики; «інтеграція інформатики з базовими дисциплінами»; «становлення «Інформатики» як окремого навчального предмета»; «інформатизація системи освіти» (з 2016 року). За визначенням в словнику, інформаційною технологією «сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації [23, 37-38]», що свідчить про допомогу новітніх інформаційних у спрощенні процесів обчислювання та пошуку інформації, що може сприяти швидшому процесу засвоєння необхідних знань, надає можливість керувати технічними та соціальними проблемами та, можливо, забезпечить появу новітнього, більш розвиненого сучасного освітнього простору. Широко поширеною інформаційною технологією є «Вікі», інтернет-енциклопедія Вікіпедія, яка має відкритий доступ до інформації та її редагування та доповнення всіма користувачами [23, 37-38].

То ж, з огляду вищезазначеного, можемо дійти висновку, що зміни в системі освіти пов'язані з реформами сфери освіти, які вимагають модернізації педагогічного процесу та підготовки майбутнього педагога у ЗВО в цілому. У сучасному підході до підготовки майбутнього педагога важливим є використання інтерактивних технологій, зокрема вебінару, засновуючись на досвід педагогів, що є доступнішою та ефективною формою самоосвіти спеціалістів, а отже і підготовкою майбутніх педагогів. Аналізуючи інтерактивні методи для підготовки майбутнього педагога можна зазначити, що важливим є їх доречне використання та поєднання для освітньо-виховного процесу підготовки, зокрема використання активних методів у підготовці майбутнього педагога сприяє розвитку організаційних та комунікативних вмінь, що є важливим у діяльності педагога. Також з розвитку засобів ІКТ визначальною стає підготовка майбутнього педагога до використання інноваційних засобів, що пов'язане з інформатизацією освітнього процесу.

2.2. Вебінар як дистанційна форма підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня

Вебінар є однією з сучасних та найефективніших форм підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи у сучасній системі ЗВО, що було доведено, засновуючись на практичний досвід педагогів (на основі проведеного опитування щодо доступності та ефективності інтерактивних методів). Тому ми обрали саме розробку вебінару як найефективнішу та одну з доступних форм підготовки майбутнього педагога до роботи в сучасних умовах початкової освіти, а в майбутньому як технологію самоосвіти сучасного педагога.

Вебінар створюється та проводиться на спеціальних платформах, що дозволяють технічно якісно створити та провести заняття у вигляді онлайн-зустрічі, попередньо зареєструвавшись на платформі, заздалегідь запросивши цільову аудиторію, а головною перевагою вебінару є збереження матеріалів проведеного заняття та можливість переглянути їх учасниками у зручний для них час; може бути як практично-теоретичного спрямування, так і організований у вигляді лекційного або семінарського заняття за допомогою використання ІКТ (ПК, ноутбук, планшет, нетбук та навіть смартфон). Ми обрали заняття теоретичного спрямування у вигляді лекції для підведення в кінці вебінару до порад з організації освітньо-виховного простору в умовах ГПД для молодих працюючих педагогів або майбутніх педагогів (здобувачів освіти). Вебінар було проведено вихователем ГПД, А. Дегтяренко на базі Запорізької початкової школи «Гармонія-плюс».

Підготовчою роботою до нашого вебінару було: продумування актуальної теми, відповідно неї складання мети, завдань, які необхідно розкрити у процесі проведення вебінару; підбір завдань, відповідно теми, цільової аудиторії та цілей заняття; складання плану заняття відповідно вимог до проведення вебінару; підготовка та використання засобів ІКТ (ноутбук, нетбук, планшет, ПК або смартфон), текстовий чат для зворотнього зв'язку з викладачем та обговорення між учасниками.

Метою нашого вебінару ми визначили розкриття основних принципів, методів організації, взаємодії з молодшими школярами під час позакласної роботи в ГПД в початкових класах у сучасних умовах освіти, усвідомлення учасниками специфіки позакласної роботи в ГПД.

Об'єктом вебінару стали особливості позакласної роботи в групах продовженого дня.

Предметом нашого вебінару було: зміст, форми, методи, принципи позакласної роботи в ГПД в початкових класах, вікові особливості молодших школярів.

Цільовою аудиторією вебінару стали: майбутні педагоги (здобувачі освіти), починаючі педагоги, вчителі початкових класів, батьки учнів та інші бажані.

Перед вебінаром ми провели опитування про використання засобів ІКТ у професійній діяльності та інтерактивних форм самоосвіти запропонували такі відомі інтерактивні форми: вебінари, Вікі-технології, форуми, блоги, електронні курси, конференції; засоби ІКТ за допомогою опитування (див. додаток К): ПК, ноутбук, смартфон, можливість перелічити інші засоби та причину вибору засобу. Результати опитування свідчать про поширеність використання вебінарів як форми самоосвіти педагогів та ПК і ноутбуком (більше 50 відсотків) як поширеними засобами ІКТ в професійній діяльності. Серед інших використовуваних засобів ІКТ педагоги зазначили нетбук та планшет через їх доступність та зручність у використанні. А отже, виходячи з вищезазначеного, можемо дійти висновку, що інтерактивна технологія вебінару за допомогою ПК та ноутбуку буде доречною та цікавою для підготовки майбутнього педагога, навіть за різними напрямками підготовки, адже переваги вебінару дають можливість ґрунтовно розглянути сучасне питання, провівши сектор лекційних занять з актуальної теми, яка потребує всебічного розкриття.

Для педагога є важливим комунікативні та організаторські вміння для професійної діяльності та саморозвитку майбутнього педагога. Задля виявлення у педагогів важливих вмінь, провели психологічну методику Л. Мацко,

М. Прищак, Т. Первушина для визначення комунікативних та організаторських вмінь (див. додаток Л). Результати опитування (див. додаток М) засвідчили середній рівні розвитку комунікативних (63 відсотки) та організаторських (78 процентів) вмінь у педагогів. Можливими причинами вважаємо: недостатність самоосвітньої діяльності; брак педагогічного досвіду, відсутність заохочення розвитку педагогічних вмінь адміністрацією.

Учасники заняття мали можливість ставити поточні запитання до ведучого, писати відгуки за проханням викладача (ставити + якщо згодні з думкою викладача або іншого учасника, уточнюючі відгуки, чим всім учасникам добре чутно і видно ведучого (організаційні моменти), використовуючи текстовий чат на сторінці вебінару). Аналізуючи дані отримані під час складання діаграми, важливо зазначити, що просліджується певна особливість видів активності. На початку вебінару припадає 10 відсотків запитань від учасників, які стосуються уточнення теми, мети заняття. Так званий «пік» запитань (майже 80 відсотків) був під час проведення третьої частини заняття. Це були запитання уточнюючого характеру, які стосувалися обговорення «скарбнички вихователя ГПД» з організаційних основ позакласної роботи. Якщо аналізувати загальну динаміку активності запитань, то можемо прослідкувати динаміку збільшення запитань включно до третьої частини заняття (обговорення організаційних порад для роботи ГПД).

Цікава динаміка обговорення учасників, яке почалось досить жваво, починаючи з другої частини вебінару (лекційної) і виросла з 3.5 відсотків у першій частині до 79 відсотків (пік) включно до третьої частини під час обговорення і до кінця заняття динаміка обговорення пішла на спад, до 64 відсотків активності. Така динаміка обговорення може свідчити про потребу обміну думками, розв'язані суперечних питань, які виникли під час лекційної частини заняття (процесу передачі інформації між слухачами) та може бути пов'язана зі швидким сприйняттям та процесом аналізу отриманої інформації учасниками.

Також простежується динаміка відгуків між учасниками заняття, яка в

процесі тільки збільшується з 5.2 відсотків у першій частині до 92.7 відсотків до кінця заняття включно, що свідчить про його актуальність для майбутніх педагогів. Відгуки про вебінар були різноманітними, що свідчить також про активність учасників, їх інтерес до теми заняття та активну пізнавальну діяльність слухачів. Додатково було проведено опитування учасників із визначення їх вражень від проведеного вебінару, результати чого засвідчили, що найбільш яскраві враження, а отже найкориснішим з частин заняття є обговорення «скарбнички вихователя ГПД» з організації позакласної діяльності.

На початку вебінару ми повідомили тему, мету, завдання та актуальність даної теми, що сприяло активізації пізнавальної діяльності слухачів до заняття та розуміння особливостей вебінару, його актуальності для педагогів в сучасних умовах освіти, які пов'язані з реформою освітнього процесу, що зумовлює зміни в модернізації підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи.

Далі ми визначили основи позакласної роботи для майбутніх педагогів, розглянули принципи, методи та особливості взаємодії з молодшими школярами, коротко визначили особливості цього віку.

У другій частині нашого заняття визначили особливості впровадження методичних рекомендацій (розкриті у параграфі 2.3. «Методичні рекомендації до підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи») у професійній діяльності педагога в сучасних умовах початкової освіти.

Під час проведення вебінару використовували план вебінару (див. додаток Н), який допомагав орієнтувати учасників у ході заняття. Конспект вебінару (див. додаток П) був розісланий учасникам після його проведення. В останній частині вебінару обговорили «скарбничку вихователя ГПД» (див. додаток Р), в якій розкрили особливості організації діяльності у другій половині дня, що найбільше зацікавило учасників, про що свідчить активізація учасників заняття та враження від проведеного та за результатами вражень від вебінару. При аналізі результатів опитування вражень учасників після проведеного

вебінару на основі опитувальника (див. додаток С) визначили, що найбільше слухачам сподобалось обговорення «скарбнички вихователя ГПД», в якій були зазначені поради практичного характеру, що сприятимуть формуванню практичних вмінь та навичок слухачів, про що свідчить (див. додаток Т) . Інші частини вебінару теж зацікавили учасників, але в меншій мірі, про що свідчать дані отримані під час опитування вражень учасників: вступ – 5,4 відсотків, лекція – 2,7 процентів, поточні запитання становили 1.1 відсотків. Загальний результат – 11,3 відсотків. Це свідчить про необхідність практичної направленості підготовки майбутніх педагогів та занять підвищення рівня самоосвіти працюючих педагогів, практичних навичок.

Для визначення актуальності та активності учасників проведеного вебінару, нами було проведено аналіз активності слухачів заняття, попередньо розробивши опитувальник та провівши опитування серед педагогів, які були запрошені до участі в вебінарі (вихователі ГПД, вчителі початкових класів). Результати опитування зобразили у вигляді діаграми (див. додаток У). За отриманими результатами можемо дійти висновку, що вебінар був актуальним, про що свідчать дані високої активності за такими критеріями: поточні запитання, відгуки за проханням викладача та участь в ході проведення заняття за допомогою чату на сторінці вебінару. В ході аналізу отриманих результатів діаграми отримали більше 90 відсотків (пік) активності слухачів.

Засновуючись на отримані результати вражень учасників від вебінару, можемо зробити висновок, що аудиторії семінарського дистанційного заняття найцікавішим стали рекомендації з організації ГПД для молодих педагогів, про свідчило збільшення активності учасників (більше 80%) саме при обговоренні «скарбнички вихователя ГПД».

В ході аналізу вищесказаного, можемо зробити висновок, що вебінар є однією з доступних та актуальних форм самоосвіти педагогів та підготовки майбутніх педагогів, про що свідчить досвід вчителів з самоосвіти та результати опитування педагогів. Інтерактивна технологія є засобом ДО, що розвиває технологію системи сучасної освіти. Аналізуючи отримані результати,

важливого значення в підготовці педагогів є практичне спрямування освіти, що дозволяє підготувати спеціаліста до роботи в закладах освіти та навчального матеріалу, які спрямовані переважно на практичну складову навчального процесу, оскільки, для учня (студента) знайомство з теоретичним матеріалом є більш зручним через практичну сторону проблеми.

2.3. Методичні рекомендації з розробки вебінару як сучасної форми підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в групах продовженого дня

Головними факторами реформування системи освіти в Україні, зокрема підготовки майбутніх педагогів, є чинники, що зосереджені на наступних факторах.

По-перше, консерватизм системи існуючої системи освіти (сприймання нововведень і перебудова освіти);

По-друге, незважаючи на значну кількість науковців та дослідників, які створили теоретичну базу підготовки майбутніх педагогів, сучасний стан освіти, який має зіткнення у сформованій науковій базі та практичною діяльністю педагогів;

По-третє, необхідність у врівноваженні співставлення культурологічною складовою освіти (духовністю) та раціональною складовою сучасної системи освіти, що передбачило розпад між культурним чинником освіти та її сучасністю;

Реформування сучасної системи освіти покладено в створення раціонально культурологічної системи методичних підходів до підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах продовженого дня. Це обумовлюється організацією та створенням методичних засад, які мають пріоритетне значення підготовки майбутніх педагогів, що засновано на протиріччях. У системі підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи,

ми розробили методичні рекомендації, які розкрили сутність протиріч проблем підготовки та поєднало раціональність і культурологічність системи освіти у підготовці майбутніх педагогів.

Урахування педагогічних досліджень, які присвячені проблемам підготовки майбутніх педагогів, приводять нас до існуючих протиріч, які виникають в ході аналізу проблеми підготовки майбутнього педагога: між процесами розвитку інформаційних технологій, освітніх реформ та підготовкою майбутнього педагога з урахуванням змін в освітньому просторі з використанням засобів інноваційних технологій. Незважаючи на накопичений досвід з дослідження проблеми підготовки майбутнього педагога, розробки та використання вебінару в освітній діяльності, різноманіття наукових праць вчених, їх аналіз дає підстави зробити висновок про відсутність комплексного аналізу використання вебінару як єдиної цілісної системи підготовки майбутнього педагога, що зумовило нас розробити методичні рекомендації з розробки вебінару як інтерактивної технології підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в ГПД. Система сучасної освіти та підготовка майбутнього педагога засобами ІКТ, інтерактивних технологій спирається на нормативно-правову базу, якою ми керувалися при розробці методичних рекомендацій: Закон України «Про освіту», Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу, Державний стандарт початкової загальної освіти, лист МОН України щодо організації ДО в загальноосвітніх закладах та ЗВО, Концепція «Нової української школи» (Гриневич, 2017).

Для покращення системи підготовки майбутнього педагога до ПР в ГПД надаємо наступні рекомендації. Важливим фактором у покращенні напряму зі створення вебінару як інтерактивної форми до підготовки майбутнього педагога вважаємо розв'язання головної суперечності, що виникає при аналізі проблеми підготовки майбутнього педагога за допомогою засобів ІКТ. Методичні рекомендації до розробки та впровадження вебінару можна розглядати у теоретичному аспекті та практичному спрямуванні; важливість

використання вебінару для підготовки майбутнього педагога в загальноосвітніх закладах та форму самосвіти, підвищення кваліфікації педагога. У своїй діяльності з розробки та впровадження вебінару у педагогічну діяльність рекомендуємо керуватися основними принципами: гуманістичний принцип, який засновується на ідеї «дитиноцентризму», індивідуальний принцип – передбачає вивчення індивідуальних особливостей особистості, унікальності індивідууму; альтруїстичний принцип базується на безкорисливості та турботі про оточуючих; принцип неперервності – забезпечується під час освітньо-виховного процесу, який триває протягом всього життя людини; принцип цілісності полягає у єдності виховного та освітнього процесу; принцип наступності засновується у збереженні процесу передачі знань, вмінь та навичок із покоління в покоління; принцип культуровідповідності – відповідає менталітету суспільства; принцип природовідповідності, який засновується на врахуванні вікових та індивідуальних особливостей особистості; принцип педагогічної компетентності визначається використанням у своїй діяльності педагогом вимог педагогічної етики, тактовності; принцип стимулювання передбачає заохочення вихованців до саморегуляції, суспільно-корисної праці; принцип здоров'язберігаючої спрямованості, яка забезпечується використанням здоров'язберігаючих технологій, заходів з укріплення здоров'я вихованців; соціально-педагогічна взаємодія на основі співпраці з різними соціальними інститутами, допомога вразливим категоріям сімей [74].

На основі вищезазначених принципів розробки та впровадження вебінару в педагогічну діяльність визначили наступні рекомендовані концептуальні засади до підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ.

По-перше, ефективне використання ІКТ у навчальному процесі.

По-друге, використання проектної методики на основі самостійної (індивідуальної чи групової) дослідницько-пошукової діяльності здобувачів освіти.

По-третє, забезпечення розвитку вихованців – формування навичок мислення високого рівня та навичок критичного мислення за допомогою

формулювання ключових та тематичних питань для вихованців; формування в учнів цілісної картини світу.

По-четверте, практична спрямованість знань та навичок здобувачів освіти.

По-п'яте, розвиток навичок, які сприяють підвищенню конкурентноздатності майбутніх педагогів на ринку праці в умовах економіки, яка ґрунтується на новітніх технологіях та знаннях.

По-шосте, орієнтування при плануванні навчального проекту на вимоги державних загальноосвітніх стандартів та зміст державних навчальних програм з різних навчальних предметів.

По-сьоме, циклічна побудова підготовки майбутніх педагогів за допомогою вебінару щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій; врахування досягнень сучасної психології; альтернативна система оцінювання та самооцінювання всіх видів діяльності учнів, на базі розробки власних критеріїв та форм оцінювання навчальних досягнень.

Система дистанційної освіти складається з наступних видів забезпечення: організаційного забезпечення; науково-методичного забезпечення; системотехнічного забезпечення та стандартизації дистанційного навчання; матеріально-технічного забезпечення; кадрового забезпечення; моніторингу якості результатів ДО. Звертаємо увагу, що розроблені методичні рекомендації сприятимуть виконанню наступних завдань, які забезпечать виховання підростаючого покоління щодо «Підготовки викладачів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у вихованців» (схвалено для використання Інститутом модернізації змісту освіти МОН України (Лист № 21.1/12-301 від 27.06.2017): збереження та зміцнення здоров'я здобувачів освіти за допомогою здоров'язберігаючих технологій; створення ціннісних спрямувань; забезпечення сприятливого простору для самореалізації індивідууму; розвиток учнівського самоврядування; профілактика впливу негативних чинників соціального середовища на вихованців; оптимізація змісту та форм освітньо-виховного процесу [74].

Звертаємо увагу на дотриманні рекомендованих основних компонентів освітньо-виховної системи розробки вебінару: ціль, заради якої створюється система; освітньо-виховний процес та спілкування; суб'єкти освітньо-виховної діяльності; освітньо-виховне оточення системи; керівництво, що полягає в інтеграції всіх компонентів у єдину систему [74]. Ефективність різних видів виховання ДО залежить від направленості виховного процесу, форм і методів його організації. Пріоритетними для майбутніх педагогів є активні методи, направлені на самостійний пошук істини та сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості, що можливо реалізувати в межах ДО, зокрема вебінару. Тому це важливо враховувати при підготовці майбутнього педагога до ПР в ГПД. Звертаємо увагу, що учасниками навчального процесу, яке відбувається за дистанційною формою навчання, є: працівники навчальних закладів, що забезпечують навчальний процес, у тому числі педагогічні або науково-педагогічні працівники (викладачі, вихователі, вчителі, методисти, практичні та соціальні психологи тощо), а також адміністративно-управлінський, інженерно-технічний та допоміжний персонал (системні адміністратори, програмісти та інші фахівці з інформаційних технологій, адміністратори дистанційного навчання, інженерно-технічні працівники, методисти, лаборанти тощо; особи, що навчаються (студенти, учні, слухачі тощо).

Відповідно вимог до організації ДО та соціального запиту неперервної освіти, рекомендуємо:

По-перше, забезпечення здобуття повної та незакінченої вищої освіти за дистанційною формою (як окремою формою здобуття освіти).

По-друге, використання технологій ДО під час організації здобуття повної та незакінченої форми вищої освіти за різними формами (очною (денною, вечірньою), заочною, мережевою, екстернатною, сімейною (домашньою), педагогічним патронажем), у тому числі під час карантину та інших надзвичайних обставин.

По-третє, здійснювати підготовку майбутнього педагога за

ліцензованими, акредитованими (атестованими) напрямами підготовки (спеціальностями).

По-четверте, здійснювати навчальний процес за ДФ навчання у таких формах: самостійна робота; навчальні заняття; практичний напрям підготовки; контрольні заходи.

По-п'яте, визначити основними видами НЗ за ДФ навчання: лекція, семінар, ПЗ, лабораторні заняття, консультації, дискусії. Результати з видів НЗ, що потребують зворотнього зв'язку від студента надсилаються викладачеві електронною поштою.

По-шосте, лекцію, консультацію або семінар проводити зі студентами (слухачами) дистанційно у синхронному або асинхронному режимі.

По-сьоме, отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктом ДО під час НЗ, що проводити дистанційно, забезпечити передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі.

По-восьме, до інших видів НЗ у ДО при здійсненні НП відносити ділові ігри, виконання проектів у групах, які можуть проводитись у синхронному або асинхронному режимі.

По-дев'яте, у контрольні заходи з навчальної дисципліни (предмета) включати проміжні (тематичні, модульні), підсумковий контролі знань, умінь та навичок, набутих студентом, вихованцем, слухачем у процесі навчання.

По-десяте, усі контрольні заходи здійснювати дистанційно з використанням ІКТ, зокрема відеоконференц-зв'язку за умови забезпечення аутентифікації того, хто навчається.

Під час розробки вебінару рекомендуємо враховувати особливості організації навчально-виховного процесу з використанням технологій ДО. Звертаємо увагу, що особливості організації навчально-виховного процесу в ДО залежать від: залучення додаткових технологій ДО при навчанні осіб з особливими потребами у здійсненні всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку вихованців.

Науково-методичне забезпечення включає: критерії, засоби і системи контролю якості ДО; змістовне, дидактичне та методичне наповнення веб-ресурсів (дистанційних курсів) підготовки. Системотехнічне забезпечення СДН включає в себе: апаратне забезпечення; телекомунікаційне забезпечення; програмне забезпечення; інформаційне забезпечення. Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання мають свої особливості, тому рекомендуємо використання наступних технічних засобів, які сприятимуть розвитку дистанційної системи підготовки майбутнього педагога.

По-перше, використання апаратних засобів (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах.

По-друге, забезпечувати інформаційно-комунікаційні із пропускну здатністю канали, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах.

По-третє, забезпечення програмного простору загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами.

По-четверте, забезпечення веб-ресурсами навчальних дисциплін (програм), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання.

По-п'яте, дотримання вимог до матеріально-технічного забезпечення системи ДО (до якої належать матеріальні об'єкти та обладнання, що забезпечують процес дистанційного навчання), що визначаються відповідними будівельними та санітарно-гігієнічними нормами [68].

Веб-ресурси навчальних дисциплін (програм) щодо забезпечення ДО можуть містити: методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо; документи планування

навчального процесу (навчальні програми, навчально-тематичні плани, розклади занять); відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо; мультимедійні лекційні матеріали; термінологічні словники; практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання; віртуальні лабораторні роботи із методичними рекомендаціями щодо їх виконання; віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями щодо їх використання; пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем; ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання; електронні бібліотеки чи посилання на них; бібліографії; дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище веб-ресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм; інші ресурси навчального призначення.

Управління СДН здійснюється: Координаційною радою; Міністерством освіти і науки України; керівниками навчальних закладів, що створили у своїх навчальних закладах центри СДН певного рівня. Самостійне ж вивчення передбачає використання навчальних матеріалів дистанційних курсів, які студенти одержують через Інтернет (інтранет, корпоративну мережу) та/або на магнітному носії (CD-ROM). Вимоги щодо самостійного вивчення навчального матеріалу конкретної дисципліни визначаються навчальною програмою дисципліни, методичними вказівками, інструкціями і завданнями, що містяться у дистанційному курсі. Якісний дистанційний навчальний процес обов'язково передбачає спілкування – асинхронне (пошта, форум) та синхронне (чат, скайп) [68]. Заєртаємо увагу на використання програмного забезпечення для проведення вебінарів, що дозволяє: демонструвати документи в найбільш поширених форматах; передавати голос і відеозображення ведучого і кількох учасників; спілкуватися в чаті і приватному чаті; демонструвати відеоролики; малювати графічні об'єкти і текст на білій дошці; здійснювати перехоплення екрану комп'ютера; розміщувати файли для обміну; проводити опитування слухачів. Вебінар є одним із універсальних інтерактивних технологій з підготовки майбутнього педагога та форми самоосвіти, підвищення кваліфікації

педагога. То ж, рекомендуємо використовувати вебінари для проведення: лекцій зі зворотним зв'язком; тематичних семінарів; захисту виконаної роботи; групової роботи; проведення опитувань; демонстрації техніки роботи на комп'ютері; презентації різних комерційних продуктів; тренінгу [83]. Рівень розвитку сучасних технологій дозволяє робити процес підготовки та проведення вебінару не складнішим, ніж схожий процес з організації традиційного тренінгу чи семінару в аудиторії. Звертаємо увагу, що викладачам варто пам'ятати, що вихід в мережу потребує серйозної роботи з підготовки дидактичних матеріалів, які відповідають не лише темі, але й цільовій аудиторії, а також особливостям сприйняття матеріалу в такому специфічному режимі, роботи над собою (культура мовлення, педагогічна етика, ораторські вміння). Для проведення вебінару важливим є наявність досвіду зі створення презентацій Power Point, проведення аудиторних занять, використання педагогічних теорій та соціальних сервісів Інтернет. Під час проведення вебінару використовуються наступні режими: управління - вимкнення мікрофона, виключення веб-камери, перехід до документів у різному форматі; малювання, при необхідності ви можете виділити елементи презентації за допомогою інструментів малювання або указки; презентація, перехід по слайдах презентації; опитування, для інтерактивної роботи з учасниками ви можете створити опитування і подивитися результати [1].

Розробка та впровадження вебінару проводиться у декілька етапів: підготовчий, розробка плану та конспекту заняття, проведення вебінару та оцінювання ефективності проведеного заняття. Важливе місце у підготовці до вебінару полягає у підготовці необхідного обладнання для проведення вебінару: ноутбук або робоче місце з виходом в інтернет; навушники з мікрофоном; веб-камера. Для розробки вебінару необхідно керуватися певними правилами, послідовністю підготовчого етапу перед розробкою вебінару, який буде актуальним, за якими надаємо наступні рекомендації.

По-перше, підготовчий етап розробки вебінару полягає у визначенні цільової аудиторії, її описанні в інформаційному листі-запрошенні. Обрати

цільову аудиторію допоможе активна робота в соціальних мережах (також це сприятиме визначенню проблемної теми, яка є актуальною в соціумі). Розробнику вебінару важливо знати цільову аудиторію вебінару такі питання: які загальні характеристики мають більшість людей у цій аудиторії? що вони знають про тему вебінару? що вони думають про тему вебінару?

По-друге, визначення цілей, яких необхідно досягнути в процесі проведення вебінару та цілей, які потрібно досягти слухачам.

По-третє, розробити сценарій вебінару, що є «послідовністю подачі навчального матеріалу і виконання діяльності [83]».

По-четверте, при плануванні враховувати, що матеріал у занятті важливо давати невеликими частинами, що буде краще сприйматися слухачами (протягом 6-10 хвилин).

По-п'яте, доречно використання вправ та опитування між поданням навчального матеріалу.

По-шосте, використання якісної презентацій для подання матеріалу, враховуючи цільову аудиторію та мету заняття.

По-сьоме, в презентацію доречно включити запитання для аудиторії, які будуть активізувати пізнавальну діяльність під час всього вебінару. Запитання повинні бути прямі, що безпосередньо пов'язані з темою вебінару і на які зможе відповісти будь-який учасник.

По-восьме, необхідно визначити 10 головних ідей, думок, висновків, які важливо донести до слухачів і на підставі них можна побудувати презентацію.

По-дев'яте, більше використовувати малюнків, схем, таблиць для кращого сприйняття інформації.

По-десяте, дотримуватися вимог до тексту: лаконічність, переконливість, прості слова [83].

Звертаємо увагу, що у проведенні вебінару важливим є дотримання певних правил та послідовності під час проведення заняття. Тому для успішності проведення вебінару надаємо наступні рекомендації.

По-перше, заздалегідь до початку заняття розмістити інформацію про

вебінар (важливо в ній зазначити про використання даних реєстрації, те, як довго проходитиме вебінар та системні вимоги для участі) та створити сторінку реєстрації для учасників (забезпечити зворотній зв'язок про реєстрацію користувачів).

По-друге, підготувати рекомендаційний лист з порадами для учасників вебінару: заходити у вебінар за 5-10 хв. до початку; вказувати своєму ім'я, а не нік; вітати учасників вебінару; не створювати конфлікти; чат використовувати тільки за призначенням і т.ін.

По-третє, заздалегідь подбати, щоб під час вебінару вас не відволікали ваші колеги, телефонні дзвінки, випадкові відвідувачі та ін.

По-четверте, на початку заняття пояснити учасникам, як вони можуть поставити питання. Найпоширеніші способи - підняти руку, задати питання по мікрофону або написати його в чаті.

По-п'яте, познайомити учасників із планом заходу, функціями, які будуть використані у презентації до вебінару.

По-шосте, для ефективності проведення заняття, під час заходу важливо задавати питання аудиторії, просити їх привести свої приклади або способи застосування отриманих знань.

По-сьоме, планувати завершення заходу; дякуйте учасникам за їх час і увагу, залишити декілька хвилин для їх питань не по темі, надати інформацію, як можна зв'язатися.

По-восьме, продумати висновки до заняття. В них зазначити важливі аспекти всього заходу [83].

Для попередження виникнення проблем з використання інтерактивної технології вебінару ми розробили наступні детальні рекомендації з підключення до участі у вебінарі (on-line інтернет-семінарі).

По-перше, необхідно увійти до мережі Інтернет.

По-друге, відкрити вікно Інтернет браузера, наприклад, Internet Explorer.

По-третє, зайти за посиланням перед початком семінару, яке зазначив у запрошенні організатор вебінару.

По четверте, у відкритому вікні доступу до браузера Інтернет-кімнати для колективного Інтернет-спілкування (веб-кімнати) ввести своє ім'я та прізвище і в дужках регіон: зразок – Анна Дегтяренко (Запорізька).

По-п'яте, натиснути «ок» або «увійти у кімнату».

По-шосте, при виникненні труднощів з підключення до кімнати, зателефонувати до організатора вебінару або написати електронного листа із зверненням за допомогою.

По-сьоме, після входження до кімнати зв'язатися з Модератором або ведучим. Для цього в чаті використати позначку + або – .

По-восьме, в правому верхньому куті є позначка «Налаштування» або «Настройк», налаштуйте свій мікрофон або камеру – якщо це передбачається використанням під час участі в Інтернет- семінарі.

По-дев'яте, попередньо продивитися ролик по налаштуванню Інтернет кімнати та виконати доступні дії.

По-десяте, при невдачі налаштування – прочитати пояснення та віконця, що можуть з'являтися в момент підключення до кімнати. Можливо, Вам буде запропоновано оновити флеш-плеєр (Flash Player) або інше програмне забезпечення.

Отже, на данному етапі розвитку та модернізації сучасної освіти, яка обумовлюється якісною підготовкою майбутнього педагога до позакласної роботи в групах продовженого дня визначається складеними нами методичними рекомендаціями на основі оновленої нормативно-правової бази та суспільно-політичних напрямів роботи сучасного педагога в загальноосвітньому закладі. Сучасний педагог повинен відповідати модернізованим складовим готовності до педагогічної діяльності, що сприяло розробці даних методичних рекомендацій, які генерують інтерпретації розвитку освіти та вдосконалення стану процесу підготовки майбутнього педагога до позакласної роботи в групах продовженого дня.

Створені нами методичні рекомендації щодо підготовки майбутнього педагога за допомогою новітніх засобів ІКТ, окремо виділяючи вебінар як

сучасну форму підготовки майбутнього педагога за допомогою дистанційної освіти, а в майбутньому як одна з доступних та ефективних форм самоосвіти педагогів з позакласної діяльності в групах продовженого дня, що являє собою цілеспрямований характер теоретико-практичної спрямованості діяльності педагога. ДО забезпечується синхронним та асинхронним шляхом, або може інтегруватися в різних варіаціях, залежно від форми навчання та зручності навчання для здобувачів освіти. Важливою умовою при підготовці майбутнього педагога засобами ІКТ є підготовка до використання засобів ІКТ, новітніх освітніх технологій в поєднанні з традиційними засобами та формами навчання, що забезпечить доступність освіти та можливість використання отриманих необхідних знань, вмінь та навичок у подальшій педагогічній діяльності, що здійснюється за певними етапами, відповідно методичних, нормативно-правових засад, та перевіряється за критеріями готовності майбутнього педагога до професійної діяльності за компонентами готовності («когнітивний, мотиваційний, морально-естетичний, соціально- комунікативний, діяльнісно-технологічний») [29, 442].

Тому для модернізації освітнього процесу та системи сучасної освіти в цілому, визначальним є дотримання розроблених нами методичних рекомендацій, які мають на меті осучаснення освітньо-виховного процесу в ЗВО та загальноосвітніх закладах держави за допомогою інтерактивних форм освіти, новітніх, зокрема ДО, яка набирає популярність сьогодні. Вона дозволяє розвивати творчий підхід до освітнього підходу у викладачів та майбутніх педагогів, що у свою чергу, сприяє активізації пізнавальної діяльності педагогів.

ВИСНОВКИ

У процесі розкриття проблеми, ми дослідили та теоретично обґрунтували педагогічні умови, що забезпечують підготовку майбутніх педагогів до позакласної роботи в початковій школі. «Історико-педагогічний аналіз наукової, педагогічної, методичної літератури з питань підготовки педагогів до позакласної роботи в початковій школі демонструє, що проблема підготовки у вітчизняній науці і практиці постійно займала велику роль у педагогічній освіті» [64, 46].

Ми визначили, що дослідженням проблеми підготовки майбутнього педагога займалися такі вчені: В. Сухомлинський (позашкільне та позакласне навчання), О. Савченко (початкова освіта), В. Гриньова (проблема педагогічної культури як основа підготовки майбутнього педагога), О. Будник (розробка Концепції НУШ, проблема соціально-педагогічної підготовки майбутнього педагога), О. Іваницький (доктор педагогічних наук, професор; цифровізація підготовки майбутнього педагога). У ході дослідження проблеми підготовки майбутнього педагога до роботи в групах подовженого дня в контексті НУШ, можемо дійти висновку, що педагогічний процес характеризують ціль, завдання, зміст, методи та форми, досягнуті результати, за допомогою яких педагог організовує процес виховання. Аналіз стану досліджень проблеми підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в початковій школі у педагогічній теорії та практиці зумовив застосування для її розв'язання ідей наукових підходів, положень, нормативних документів, праць вітчизняних дослідників, у яких виокремлено комплекс педагогічних умов, що забезпечують підготовку майбутніх педагогів до позакласної роботи в початковій школі» [64, 47].

Аналізуючи нормативно-правові документи з позакласної роботи педагога у групах подовженого дня, що є базою в роботі педагога, засвідчує потребу в модернізації підходів та методичних засад до підготовки в сучасних

умовах соціального аспекту розвитку освіти. Сучасним є електронна педагогіка, яка має компоненти: ІКТ, комунікабельність, електронні засоби, навчальне середовище. Використання засобів ІКТ в підготовці майбутнього педагога дає можливість підготувати сучасного вчителя, який буде готовим до впровадження засобів ІКТ в освітньо-виховний процес, що сприятиме модернізації навчального процесу та системи освіти в цілому.

У ході дослідження проблеми підготовки майбутніх педагогів обґрунтували організаційно-методичні умови використання вебінару в підготовці майбутніх педагогів. Аналіз науково-методичної літератури засвідчує ефективність та доступність використання активних методів: «навчальні заняття (теоретичні) (лекції, семінари, практичні заняття), практика, наукові гуртки, творчі студії, екскурсії, походи, різні види вебінарів (практичні, що сприяють розвитку практичних навичок та вмінь), які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, забезпечує продуктивну співпрацю між студентським товариством, розкриттю унікальності індивідууму та становленню особистості як педагога.

На основі вищезазначеного, можемо зробити висновок, що дане дослідження не розкриває повністю проблематику, тому в подальшому постає необхідність в обґрунтуванні організаційно-методичних умов використання інтерактивних технологій та практичне спрямування підготовки майбутніх педагогів до позакласної роботи в групах подовженого дня, що зумовлюється специфікою даного питання та змінами в системі освіти. Тому вважаємо необхідним детальне розкриття проблеми практичної направленості підготовки майбутнього педагога та ретельний контроль рівня підготовленості майбутнього педагога до фахової діяльності. Подальше дослідження з проблеми вбачаємо у цифровізації професійної підготовки майбутніх педагогів (О. Іваницький) [64].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранцева К., Свешніков С. Методичні поради з проведення вебінарів. URL: <http://2014.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=52&lang=ru>.
2. Башкір О. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. *Педагогіка та психологія*. 2018. Вип. 60. С. 33-44 URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/pedagogy/article/view/1656>.
3. Баштовий В. Особливості методичної підготовки майбутнього вчителя до проведення позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. 141. С. 20-29. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/24871/1/Bashtovyi.pdf>.
4. Бібік Н. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 116 с.
5. Білоконна Н. Емоційний компонент як важливий чинник організації навчально-виховного середовища у групі продовженого дня. *Початкова школа*. 2017. № 2. С. 43-46
6. Борисенко Н. Системний і діяльнісний підходи до професійної підготовки майбутніх учителів технологій. *Наука і освіта*. 2014, № 4. С. 42-45.
7. Брінклі А., Десантс Б., Майкл Ф., Сінтія Ф. Мистецтво бути викладачем : практичний посібник. Київ, 2003, 142 с.
8. Будник О. Б. Методологічний аспект соціально-педагогічної діяльності. *Теорія і практика управління соціальними системами* : щоквартальний науково-практичний журнал. Харків : НТУ «ХПІ», 2013. № 4. С. 72–82.
9. Будник О. Б. Соціально-педагогічне спрямування змісту професійної освіти майбутніх учителів початкових класів : методичний посібник. Івано-Франківськ : ПП Бойчук А. Б., 2013. 80 с.
10. Будник О. Б. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 557 с. URL:

http://eprints.zu.edu.ua/17066/1/dis_Budnik.pdf.

11. Будник О. Б. Технології соціально-педагогічної діяльності в початковій школі : методичний супровід навчального спецкурсу. Івано-Франківськ, 2014. 64 с.
12. Витоки педагогічної майстерності : збірник наукових праць / гол. ред. М. І. Степаненко. Полтава, 2011, 365 с.
13. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : дис.... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2006. 475 с.
14. Гладуш В. А, Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>.
15. Гриньова В. Золотий фонд нації: дослідження, творчість, професійність. URL: <https://who-is-who.ua/main/book/690/0>.
16. Гриньова В. Суть понять «професіоналізм» та «професійна підготовка». *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40 (1). С. 28-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ped_2011_40%281%29__7.
17. Гриньова В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2001. 45 с.
18. Гуревич Р. С, Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
19. Гурова Р. Г. Социологические проблемы воспитания. Москва : Педагогика, 1981. 176 с.
20. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с..
21. Долинський Б. Системний підхід у підготовці майбутніх учителів початкової школи до науково-дослідницької діяльності. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/15.pdf.

22. Дрокіна А. Професійно-орієнтоване інтернет-середовище в системі підготовки майбутнього вчителя. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2016. № 50-51. С. 142-146. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2074-8922/article/view/103466>.
23. Дрокіна А. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи на засадах компетентнісного підходу. Психологопедагогічні та соціальні аспекти вдосконалення якості освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 22 листопада 2018 року). Харків : ФОП Петров В. В., 2018. С. 94–97.
24. Дрокіна А. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2020. 308 с. URL: https://science.uipa.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/dis_Drokina.pdf
25. Дрокіна А. С. Формування інформаційної компетентності як один із основних напрямів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Science, research, development: zbiór artykułów naukowych z konferencji Międzynarodowej naukowo-praktycznej* (London, 27.02.2018). Warszawa: Sp.z o.o. «Diamond trading tour», 2018. S. 34–36.
26. Дубасенюк О. А., Власенко О. М. Світоглядні та методологічні принципи креативності в освітній системі сьогодення. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 63. С. 232–235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2012_63_48.
27. Дубасенюк О. А. Компетентнісний підхід як чинник професіоналізації вищої освіти. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2017. Вип. 15. С. 161–164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2017_15_52.
28. Дубасенюк О. А. Технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*.

2012. Вип. 29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2012_29_10.
29. Дяченко Н. Педагогічні задачі у професійній підготовці майбутніх викладачів. *Національна Академія педагогічних наук України. Інститут вищої освіти*. Київ 2016. С. 45-78.
30. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
31. Закон України «Про освіту» : від 05.09.2017 № 2145-VIII. Редакція від 16.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
32. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-VIII. Редакція від 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
33. Зязюн І. А. Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. Київ : АЖД, 2006. Вип. VIII. С. 105115.
34. Казакова Н. Врахування індивідуальних особливостей молодших школярів у виборі методів виховання у позакласній виховній роботі. *Педагогічний дискурс*. 2013. № 14. С. 201.
35. Кайдалова Л. Г., Сабатовська І. С. Системний підхід у вищій освіті : метод. рек. для магістр. зі спец. 8.18010021 «Педагогіка вищої школи». Харків : НФаУ, 2013. 39 с.
36. Калініченко Л. Ідеї О. Савченко про формування творчого мислення молодших школярів (1970–1990-ті рр.). *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2017. № 28. С. 16-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2017_28_5.
37. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання : підручник. Харків : НУА, 2005. 360 с.
38. Комар О. А, Пироженко Л. В. Інтерактивна технологія навчання: організація і проведення тренінгів (інноваційні форми навчання) : методичний посібник. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 109 с.
39. Коменський Я. Вибрані педагогічні твори. Київ : Рад. школа, 1940. Т. 1 :

- Велика дидактика. 245 с.
40. Конституція України : від 25.06.1996. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
 41. Концепція Нова Українська Школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
 42. Костікова І. Стан і перспективи інформатизації вищої освіти. *Педагогіка, психологія та проблеми виховання*. 2007. № 7. С. 74-78.
 43. Костікова І. Сучасні методологічні підходи до підготовки майбутніх педагогів, в сучасній системі освіти. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-08/08kiiict.pdf>.
 44. Кучай О. Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти. URL: <http://bdpu.org/wp-content/uploads/2018/10/Збірник-матеріалів-конференції-14.09.2018-1.pdf>.
 45. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании. *Школьные технологии*. 2004. № 5. С. 3-12.
 46. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения : монография. Москва : Педагогика. 1981. 186 с.
 47. Ліщинська Л. Інтерактивний освітній простір ЗВО. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/16850.pdf>.
 48. Лодатко Є., Кондрашова Л. Вчитель початкової школи у соціокультурному вимірі суспільства : навчальний посібник. Київ : Слово, 2015. 228 с.
 49. Максимюк С. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2005. 358 с.
 50. Маранда М. Персональний сайт педагога – організатора. URL: <https://sites.google.com/site/sajtpedagogaorganizatoraskoli/ucnivske-samovraduvanna>
 51. Мацко Л., Прищак М., Первушина Т. Основи психології та педагогіки. Психологія : лабораторний практикум. Вінниця : ВНТУ, 2010. 139 с.
 52. Методи навчання та їх класифікація. Сучасна освіта. URL : <https://osvita.ua/school/method/780>.

53. Мешко Г. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. Київ, 2010. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/338-vstup-do-pedagogchno-profes-meshko-gM.html>.
54. Мирончук Н. М. Діяльнісний підхід у професійній підготовці майбутніх педагогів до реалізації функцій учителя-вихователя. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 4. С. 85-88.
55. Морзе Н., Ігнатенко О. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/918/1/N_Morze_O_Ihnatenko_ITO_4.pdf.
56. Мороз О., Падалка О., Юрченко В. Педагогіка і психологія вищої школи : підручник. Київ : НПУ, 2003. 267 с.
57. Морозова О. П. Актуалізація ціннісно-смыслових аспектів професійної діяльності учителя. *Педагогіка*. 2002. № 1. С. 61-68.
58. Москалюк О. Фахова практика як важлива складова практичної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки*. 2016. № 4 (6). С. 151-161.
59. Мурашко В. Впровадження ідеї В. Сухомлинського у сучасній позакласній шкільній роботі. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/conf-2017-09/sektsiia-2/6906-vprovadzhennya-ideyi-vosukhomlynskoho-u-suchasniy-pozaklasniy-shkilniy-roboti>.
60. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка : 80000 слов и фразеологических выражений. 4-е изд., доп. Москва : Азбуковник, 1999. 944 с.
61. Організація виховної та позакласної роботи в школі. URL: <http://mbobryk.lbd-osv.gov.ua/news/15-38-51-29-10>.
62. Освітні технології : навчально-методичний посібник / О. М. Пехота та ін. Київ : А.С.К., 2004. 256 с..
63. Остапчук Д., Мирончук Н. Інтерактивні методи навчання у вищих

навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 140-143.

64. Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (5 листопада 2020 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2020. 120 с.
65. Петрицин О. Підготовка майбутніх вчителів технологій до використання засобів ІКТ. URL: http://dspu.edu.ua/sites/youngsc/AQGS/2013_6-2/pedagogy/122-128.pdf.
66. Пискунов А. И. Педагогическое образование : цель, задачи и содержание. *Педагогика*. 1995. № 4. С. 62–79
67. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навчальний посібник / О. М. Пехота та ін. Київ : Вид-во А.С.К., 2003. 240 с.
68. Положення про дистанційне навчання : наказ МОН України від 25.04.2013 № 466. Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
69. Полякова Г. Розвиток середовищного підходу у вищій освіті в умовах глобальних змін. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 4 (78). С. 186-199. URL: <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/09/19.pdf>.
70. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : постанова КМУ № 87 від 21.02.2018 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
71. Про основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України : наказ МОН України від 31.10.2011 р. №1243. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-osnovni-orientiri-vikhovannya-uchniv-1-11-klasiv-zagalnoosvitnikh-navchalnikh-zakladiv-ukraini>.
72. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи в умовах неперервності педагогічної освіти в університеті. URL: <http://elibrary.kubg>.

- edu.ua/id/eprint/5150/1/Професійна%20підготовка%20Волинець%20К.І..pdf.
73. Радченко А. Є. Професійна компетентність учителя. Харків : Вид. група «Основа», 2006. 128 с
 74. Рекомендації для заступників директорів з виховної роботи щодо організації виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах у 2017-2018 н.р. / сост. Н. О. Барсук. URL: http://soippo.edu.ua/images/Мобільна_сторінка/Вчителю_виховної_роботи/Методичне_забезпечення/Метод._реком.ВИХОВНА_РОБОТА_2017-2018.docx.
 75. Ротова Н. А. Коммуникативная компетенция педагога начального общего образования в процессе повышения квалификации. *Современная педагогика*. 2014. № 7 (20). С. 13–19.
 76. Савченко О. Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Генеза, 2002. 368 с.
 77. Савченко О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. *Початкова школа*. 2001. № 7. С. 1-4
 78. Савченко О. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу. *Початкова школа*. 2009. № 8. С. 1-6.
 79. Саєнко Т. Формування творчої активності майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки. *Рідна школа*. 2006. № 12. С. 5-8.
 80. Скорич Л. Індивідуальний підхід до навчання: ставлення учнів. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 9. С. 525-532.
 81. Стеценко А. Використання ІКТ в навчально-виховному процесі. 2018. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-testovih-tehnologij-v-ocinuvanni-rosatkovoi-skoli-110777.html>
 82. Столярчук О. А. Динаміка мотивації фахового навчання майбутніх учителів. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 10. С. 741-760.
 83. Стріт'євич Т. Інноваційні форми професійної фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Педагогічні науки*. 2016. Вип. 135. С. 23-34.
 84. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра. Вибрані твори : в 5 т. Київ :

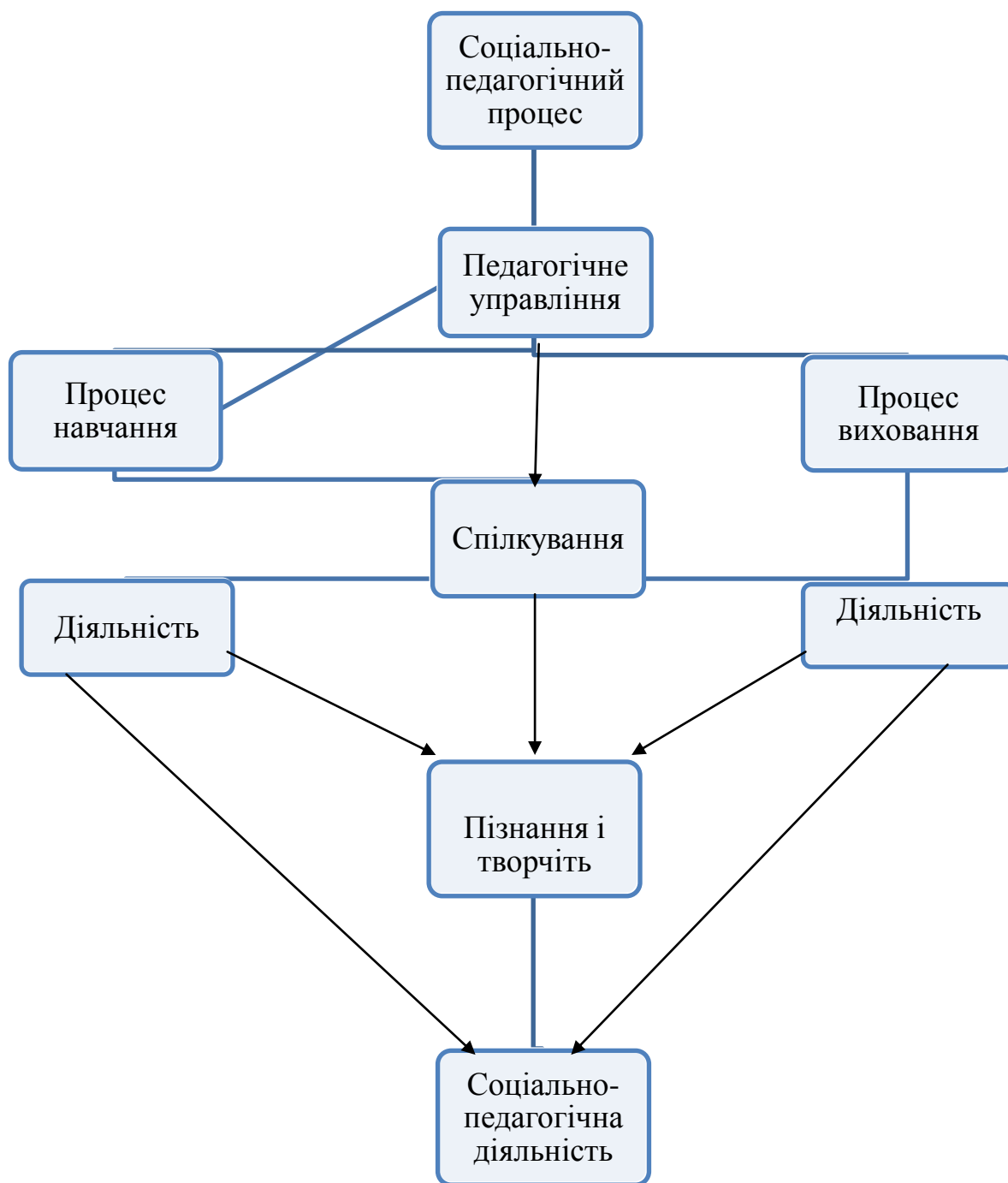
- Рад. школа, 1975. Т. 1. 396 с.
85. Товканець Г.В. Професійна підготовка майбутнього педагога в умовах сучасної освітньої парадигми : монографія. Київ : Кондор-Видавництво, 2015. 268 с.
 86. Уйсімбаєва Н. Науково-дослідницька діяльність як чинник зростання професійної компетентності. *Рідна школа*. 2006. Квітень. С. 3-6.
 87. Упатова І. Методична підготовка майбутніх учителів початкової школи як педагогічна проблема. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2016_4_25.
 88. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. кол. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 744 с.
 89. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. реком. Київ : Академія, 2002. 364 с.
 90. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник для студентів. Київ : Академія, 2005. 275 с.
 91. Формування просоціальної поведінки учнів в умовах превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу : монографія / В. І. Кириченко та ін. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2016. 244 с.
 92. Фрицюк В. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2017. URL: https://vspu.edu.ua/science/dis/des_12_3.pdf.
 93. Червінська І. Методика виховної роботи в початковій школі: теорія й практика : навчально-методичний комплекс. Івано-Франківськ : Вид-во Симфонія Форте, 2013. 332 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2316.pdf>.
 94. Черниш Л. Підготовка майбутнього вчителя у контексті реалізації Концепції «Нової української школи». Педагогічні науки. 2018. Вип. 138. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/24275/1/Chernysh.pdf>.
 95. Шевців З. М. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального

закладу : монографія. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.

96. Шевченко Ю., Дубяга С. Шляхи та засоби підготовки майбутнього вчителя початкових класів до розвитку пізнавальної активності молодших школярів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. № 15. С. 278-284.
97. Ягоднікова В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал» 2009. 325 с.
98. Яремчук Н. Я., Калітовська О. А. Теоретичні засади організації групи продовженого дня в початковій школі. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 276-279. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/10/63.pdf>.

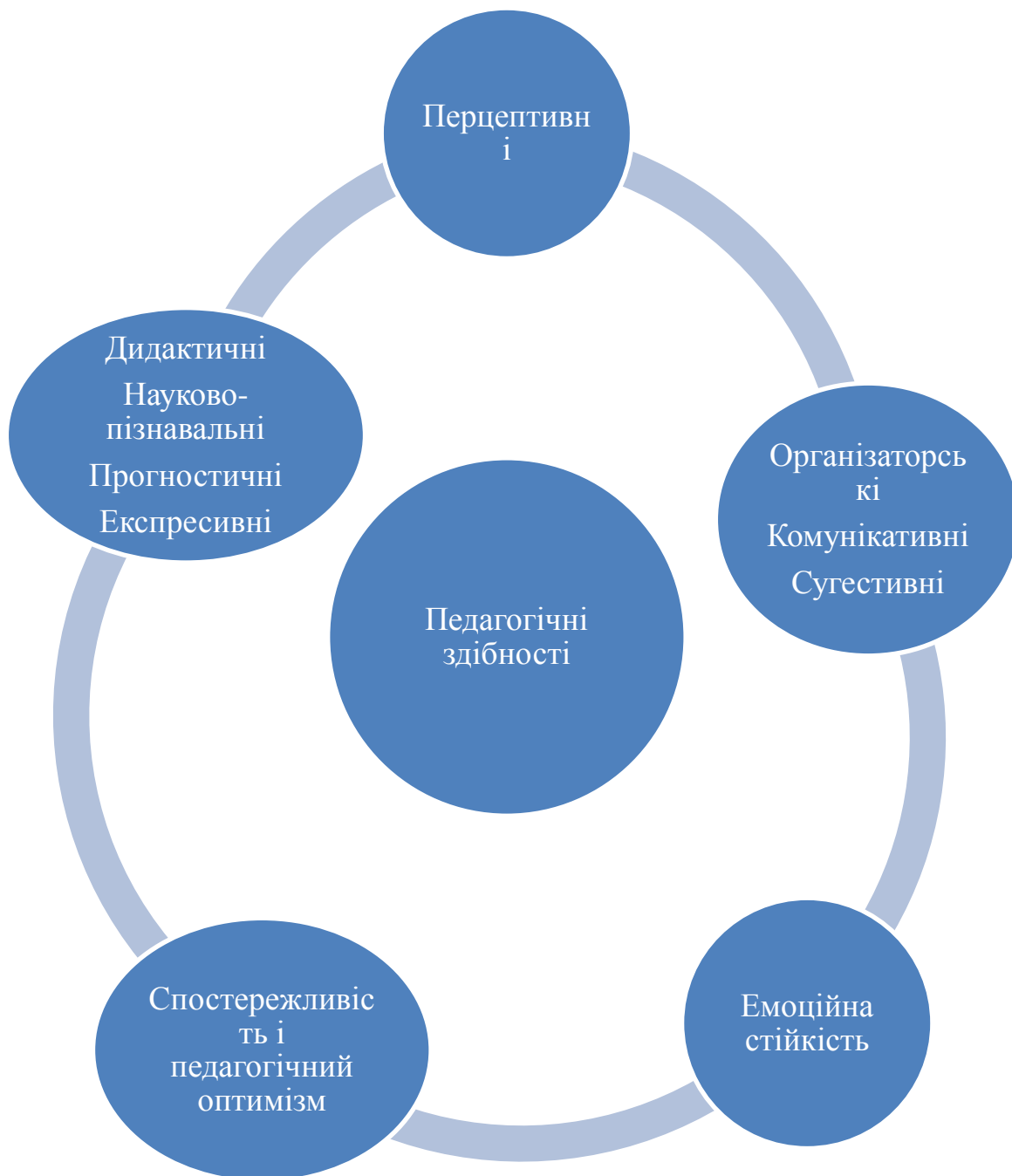
Додаток А

Загальна структура педагогічного процесу [16, 149]

Додаток Б

Основні педагогічні здібності [70, 30]

Додаток В

Класифікація засобів ІКТ за їх методичним призначенням

Назва	Характеристика
Навчальні	Повідомляють освітню інформацію, формують знання, навички, уміння навчальної або практичної діяльності
Тренувальні	Призначені для закріплення умінь і навичок, повторення вивченого матеріалу
Інформаційно-пошукові і довідкові	Повідомляють інформацію, формують уміння її систематизувати
Демонстраційні	Візуалізують об'єкти, що вивчаються, з метою їх дослідження та вивчення
Імітаційні	Представляють певний аспект реальності в освіті для вивчення його структурних та функціональних характеристик
Лабораторні	Дають змогу проводити віддалені експерименти на реальному обладнанні
Моделювальні	Дають змогу моделювати об'єкти з метою їх вивчення
Навчальні-ігрові	Створюють навчальні ситуації, діяльність яких реалізується в ігровій формі
Розрахункові	Автоматизують різні розрахунки

Додаток Г

Конспект «Тренінг з формування основ педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів» [16]

Моделювання ситуацій педагогічної взаємодії

Мета: формування у студентів стійких мотивів набуття вмінь і навичок організації оптимальної педагогічної взаємодії у молодших класах використовуються методи, які даватимуть змогу встановити недосконалість дій майбутніх учителів у цьому напрямі. Адже талант, доведений до досконалості, і навичка, доведена до автоматизму, вже не можуть перетворюватися в мотив. Мотивом стає талант у стадії вдосконалення і навичка на стадії формування.

Вправа № 1. Упорядкування студентами уявлень про майстерність в організації педагогічної взаємодії з молодшими школярами.

Завдання (10 хв): Аркуш в зошиті «Щоденника професійного становлення» розділити на 4 частини і записати за таким зразком:

1. Що Вам відомо про сутність педагогічної взаємодії з інших дисциплін?
2. Якими вміння і навичками організації оптимальної взаємодії Ви володієте?
3. Оцініть Ваш рівень сформованості педагогічної майстерності в контексті організації педагогічної взаємодії (за 10-бальною оцінкою)
4. Які вміння і навички організації оптимальної педагогічної взаємодії Ви засвоїли самостійно на основі власного життєвого досвіду, педагогічної практики, спостереження за педагогічними діями вчителів молодших класів, викладачів, одногрупників у змодельованих ситуаціях?
5. Які з окреслених дій вважаєте ознакою педагогічної майстерності?
6. Які аспекти педагогічної взаємодії залишаються для Вас невідомими, що прагнете вивчити, зрозуміти?
7. З чим пов'яжете свої очікування у напрямі опанування основами педагогічної майстерності в аспекті педагогічної взаємодії?

8. Окресліть перспективи особистісного розвитку в напрямі розширення багажу знань, умінь і навичок з організації оптимальної педагогічної взаємодії у молодших класах. Ідеї, плани, проекти, які виникатимуть в ході роботи з трьома попередніми розділами, в процесі їх співставлення і роздумів з приводу формування майстерної організації педагогічної взаємодії в молодших класах.

Результат: акцентуація уваги студентів на конкретизації когнітивної бази з основ педагогічної майстерності (в контексті педагогічної взаємодії), яка сформувалася у майбутніх учителів під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін (шляхом реалізації інтеграційних процесів), та визначення ціннісних орієнтацій для професійного становлення і зростання у напрямі майстерної організації педагогічної взаємодії в молодших класах.

Вправа №2 «Мозковий штурм» (5-7 хв.).

Завдання: конкретизувати сутність педагогічної взаємодії, використовуючи знання з психології, соціальної психології, та головні механізми формування міжособистісного простору взаємодії на рівні «вчитель – учень».

Результат: 1. Розкриття сутності педагогічної взаємодії як узгодженої діяльності, спрямованої на досягнення спільних цілей, на розв'язання учасниками педагогічного процесу значущих для них проблем чи завдань.

2. Формування когнітивного компоненту основ педагогічної майстерності студентів з визначення сутності педагогічної взаємодії та спілкування.

3. Визначення головних механізмів формування міжособистісного простору взаємодії:

- взаєморозуміння – формування спільного поля партнерів, що об'єднує їхні інтереси, дає змогу подібно розглядати проблеми в конкретній ситуації;
- координація – погодженість, єдність дій, зусиль;
- узгодження – формування спільної мети, намірів, мотивації спілкування партнерів.

Водночас студенти визначали одну з найважливіших ознак педагогічної взаємодії – спілкування як процесу взаємодії між учасниками педагогічного

середовища, що полягає в обміні інформацією пізнавального чи емоційно-оцінного характеру; є специфічною формою взаємодії і взаємовпливу суб'єктів, що породжена потребами обопільної діяльності.

Вправа № 3 «Інтелектуальна гойдалка» (10 хв.).

Завдання: студенти групуються у дві команди і по чергово озвучують поняття, пов'язані з процесом спілкування у педагогічній взаємодії, які записуються у зошитах і на дошці у дві колонки (педагогічне спілкування, професійне педагогічне спілкування, непрофесійне педагогічне спілкування, комунікація, стилі спілкування, рівні педагогічного спілкування; вербальне і невербальне спілкування; критерії, структура, функції, стилі, бар'єри педагогічного спілкування; мовлення та ін.).

Результат: окреслення поняттєво-термінологічного поля, що характеризує всі аспекти педагогічної взаємодії.

Завдання для самостійної роботи: конкретизувати сутність зазначених понять, оформивши їх на зразок «Довідника педагогічної майстерності» у своїх «Зошитах професійного становлення», що сприяло особистісному зростанню майбутніх учителів початкових класів.

Вправа № 4 «Мікровикладання» (20-25 хв.)

Завдання: Проведіть 1-хвилинний фрагмент уроку з будь-якого предмету для початкових класів для демонстрації ситуації створення різних зразків педагогічної взаємодії з ознаками професійного і непрофесійного спілкування:

1) продемонструвати власну модель педагогічної взаємодії з ознаками професійного чи непрофесійного спілкування;

2) у той час, коли один студент виконує роль учителя інші – роль експертів і заповнюють табличку «Плюс і мінус», в якій зазначити позитивні і негативні ознаки педагогічної взаємодії, які були найбільш чітко виражені у презентованих зразках.

Результат: Вправа «Мікровикладання» аналізується за такими критеріями:

- чіткість постановки завдання перед молодшими школярами з

урахуванням вікових особливостей учнів I-IV класів щодо вивчення нового матеріалу;

- чіткість мотивації та аргументації необхідності вивчення теми;
- чіткість визначення основної тези теми заняття;
- дотримання основної думки впродовж викладення матеріалу теми;
- доцільність і вагомість аргументів, підібраних на доказ теми;
- ефективність обраного способу доведення;
- чіткість сформульованих висновків.

Вправа № 5 «Професійно – не професійно» (10 хв.)

Завдання: Визначити ознаки професійного і не професійного педагогічного спілкування. Професійне педагогічне спілкування Непрофесійне педагогічне спілкування

- здатність сприймати, розуміти, передавати зміст думок, почуттів, прагнень в процесі навчання і виховання;
- постійно відчувати і підтримувати зворотний зв'язок у спілкуванні;
- знаходити відповідні комунікативні засоби, які б відповідали змісту спілкування, обставинам, в яких воно відбувається, та індивідуальним властивостям учнів;
- породжує в учнів страх перед учителем, невпевненість у собі, відчуженість, стійке негативне ставлення до вчителя, недовіру до нього;
- зумовлює зниження працездатності та виникнення почуття пригніченості від вивчення навчального предмета;
- порушує динаміку мовлення учнів;
- спричиняє небажання вчитися, думати і діяти самостійно;

Результат: аналіз ознак професійного і не професійного педагогічного спілкування.

Вправа № 6 (25 хв.).

Завдання: Створити 5 малих груп. Кожній групі розробити і змоделювати проблемну ситуацію педагогічної взаємодії тривалістю 2-3 хв., яка була б демонстрацією майстерності вчителя у таких напрямках:

- сприяти концентрації уваги молодших школярів;
- активізувати учнів до навчання;
- спонукати учнів до групової роботи в класі;
- розробити варіанти взаємодії з учнями з низьким та високим рівнем успішності в навчанні.

Сформулювати педагогічну задачу. Студенти, які спостерігають за розвитком педагогічної ситуації, озвучують варіанти її вирішення. На обговорення однієї педагогічної ситуації – 2-3 хв.

Самоаналіз: аргументовано дати відповіді на такі питання:

1. Що для Вас було найскладнішим у процесі організації педагогічної взаємодії?
2. Які зовнішні ознаки учнів слугують вчителю за орієнтир для педагогічних висновків про ефективність організованої педагогічної взаємодії?
3. Ваша самооцінка вияву педагогічної майстерності у запропонованій ситуації.
4. Оцінка експертів (інших студентів) вияву педагогічної майстерності студентом, який виконував роль вчителя.
5. Чи співпадає Ваша і експертна оцінка, якщо – ні, то чому?
6. Визначити Ваші акмеологічні вершини для професійного становлення у напрямі майстерної організації педагогічної взаємодії у початкових класах.

Завдання для самостійної роботи: підготувати фрагмент уроку перевірки знань учнів у формі бесіди.

Додаток Д

Конспект інтелектуальної гри «Педагогічний брейн-ринг» [16]

Для розв'язання педагогічних завдань використовувалися ділові, рольові та інтелектуальні ігри.

У грі беруть участь чотири команди по шість осіб. У кожній команді обрано капітана. Для того щоб з'ясувати, хто гратиме в першому турі, а хто – у другому, і хто з ким – проводимо конкурс капітанів.

Конкурс для капітанів називається «Дешифрувальник». Їм потрібно якомога швидше розгадати за цифрами слово (букви відповідають цифрам, як на мобільному телефоні). Цифри, наприклад, такі: 56279, а запитання до капітанів: відомий французький поет, письменник, публіцист, лексикограф П'єр Буаст писав: «Освіта – це скарб». А що, на його думку, є ключем до цього скарбу? (праця).

Перші дві відповіді визначають учасників першого туру. Коли учасників визначено – оголошують правила гри: у грі беруть участь 4 команди гравців (по дві команди в кожному з двох турів). Переможець першого туру зустрінеться в поєдинку з переможцем другого туру в супер-грі, яка виявить команду-переможця. У кожному турі гра триває доти, поки одна з команд не набере шість балів. Саме вона й проходить до наступного туру. У кожному раунді потрібно за одну хвилину відповісти на одне запитання. За правильну відповідь команда отримує 1 бал. Цей бал отримує та команда, як надасть відповідь першою. Якщо одна з команд дає неправильну відповідь – друга команда отримує на обговорення 20 секунд. У разі, якщо жодна з команд не дала правильної відповіді – за цей раунд бали не нараховують, а наступне запитання оцінюють у 2 бали.

Наведемо для прикладу запитання до одного з турів:

1. Який метод виховання мав на увазі римський філософ Сенека, коли говорив: «Довгий шлях наставлянь, але короткий шлях ...» (прикладу).

2. Якого учня Леонардо да Вінчі називав жалюгідним? (того, який не перевершив свого учителя).

3. В одній з персидських приказок сказано: є щось, що краще від лагідності батька. Що це? (вимогливість учителя)

4. Англійський державний діяч і письменник Філіп Честерфілд писав: «Знання можуть надати людині ваги, однак є те, що може надати їй блиску». Що ж може надати блиску, на думку письменника? (вихованість).

5. Джон Локк стверджував, що дев'ять з десяти людей, з якими ми зустрічаємося, є тими, якими вони є – добрими або злими, корисними для суспільства чи не зовсім – завдяки... чому? (завдяки вихованню).

6. Який метод виховання, на думку В. Бехтерева «обминає сторожа... і входить з чорного входу»? (навіювання).

7. Л. Толстой говорив: «Багато чого я навчився у своїх наставників, ще більше – у друзів, але більш за все - ...» У кого ж? (у своїх учнів). Також на цьому етапі експерименту студентам пропонували самостійно освоїти і презентувати групі один з прикладів гейміфікації в освіті, які можуть бути цікавими і потрібними в майбутній професійній діяльності. Обирали їх з такого переліку:

- Duolingo – навчання мови під час веб-перекладу;
- Ribbon Hero – гра, яка вчить користуванню Microsoft Office;
- ClassDojo – включення класу в гру з нагородами та миттєвим зворотним зв'язком.
- GoalBook – Інтернет-платформа, яка допомагає вчителям, батькам і учням спільно відслідковувати прогрес навчання;
- The World Peace Game – гра для моделювання розв'язання найважливіших проблем у світі;
- Coursera – компанія освітніх технологій і соціального підприємництва, яка співпрацює з провідними університетами, допомагає зробити деякі з їх он-лайн курсів доступними безкоштовно.
- Mr Pai's Class – надання цифрової допомоги в класі;

- CourseHero – он-лайн взаємодія вчителя з учнем;
- Brainscape – запроваджує в грі повторення, що формує впевненість (Brainscape – компанія веб- і мобільного програмного забезпечення, що спеціалізується на наданні допомоги у навчанні);
- Socrative 101 – мобільна взаємодія між учителем й учнем, що дозволяє вчителям створювати й оцінювати освітню діяльність студентів, яку вони здійснюють на планшетах, ноутбуках і смартфонах.

Варто зазначити, що гейміфікація пов'язана не зі створенням повноцінної гри, а з використанням елементів гри. Гейміфікація передбачає застосування ігрових елементів, характерних для відеоігор, у програмних інструментах для неігрових сфер з метою залучення користувачів і споживачів, підвищення їхньої зацікавленості у вирішенні прикладних завдань. Механізми гейміфікації надають можливість викладачу не лише мотивувати студентів до навчання, але й підтримувати постійний зв'язок з ними.

Додаток Е

Релаксаційні вправи для майбутніх педагогів, учнів молодшого шкільного віку

Мета: зняття м'язового та психологічно-емоційного напруження; профілактика стресових станів.

Квітка Радості

Закрийте очі і уявіть, що у вас у руках знаходиться чарівна квітка -Квітка Радості. Ваші руки відчують незвичайне тепло, квітка зігріває вас, ваше тіло, вашу душу. Ви протягуєте руку і розглядаєте Квітку Радості. Уявіть собі якого вона кольору. Якого розміру? Можливо, вона має запах. А, можливо, ви почуєте приємну музику, яка лине від квітки...І вам хочеться її послухати. Подумки зберіть усю радість від цієї квітки й помістіть у своє серце. Ви відчуваєте, як радість входить у вас, як зігріває вашу душу... Я хочу, щоб сьогодні й надалі ви відчували допомогу від Квітки Радості. І коли у вас неприємності, або погано на душі, можна собі допомогти тим, що ми робимо зараз: уявити в руках Квітку Радості й подумки помістити її в своє серце. А зараз відкриваємо очі.

Дощова хмара

Пропоную вам уявити себе великою дощовою хмаринкою.

- Я – велика-велика, важка дощова хмара, мені важко нести в собі багато води.

- Ось налетів вітер, почав розгойдувати хмарину.

- Вона дивиться на землю й гадає, куди б вилити свою водичку, кого б напоїти, хто найбільше прагне напитися.

Сонячний зайчик

Уявіть собі , що сонячний зайчик зазирнув вам у вічі. Закрийте їх. Він побіг далі по обличчю. Ніжно погладьте його долонями: на лобі, на носі, на роті, на щоках, на підборідді. Погладжуйте акуратно, щоб не злякати, голову, шию, живіт, руки, ноги. Він забрався за пазуху – погладьте його і там. Він не бешкетник - він любить і пестить вас, а ви погладьте його і подружіться з ним.

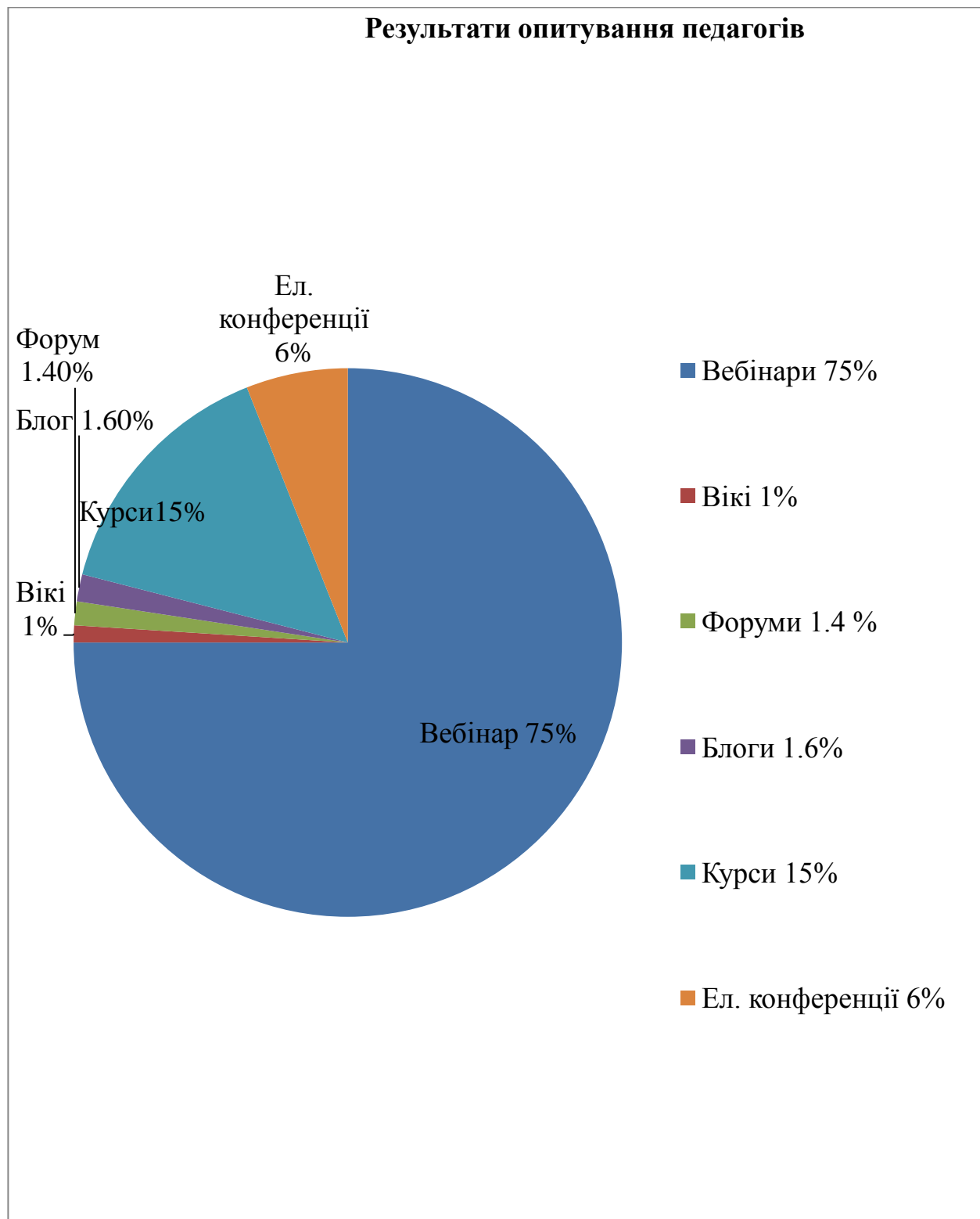
Додаток Ж

«Опитувальник використання інтерактивних форм самоосвіти на основі досвіду педагогів»

Форма самоосвіти	Позначки використання форм самоосвіти (позначити + -)
Участь у вебінарах (семінарах)	
Використання Вікі - технологій	
Вивчення, аналіз та участь в обговоренні актуальних питань освіти на форумах	
Вивчення, аналіз інших педагогів та ведення власного блогу	
Проходження електронних курсів	
Участь в електронних конференціях	

Додаток И

«Результати опитування ефективності форм самоосвіти на основі досвіду педагогів»

Додаток К

Опитувальник «Використання засобів ІКТ в освітньому процесі»

Засіб ІКТ	Позначки використання (позначити + -)
Персональний комп'ютер	
Ноутбук	
Нетбук	
Смартфон	
Планшет	
Інші засоби	Перерахувати
Причина вибору засобу: - доступність та зручність - дешевизна - перевірений досвідом	

Додаток Л

Методика виявлення комунікативних і організаторських здібностей особистості [60]

Дана методика використовується для виявлення комунікативних і організаторських здібностей особистості (уміння чітко і швидко встановлювати ділові та товариські стосунки з людьми, намагання розширювати контакти, участь у групових заходах, вміння впливати на людей, бажання виявляти ініціативу і т. д.)

Методика складається із 40 запитань, на кожне з яких досліджуваний повинен дати відповідь “так” або “ні”. Час виконання методики – 10-15 хвилин. Після цього за ключем визначається рівень комунікативних і організаторських здібностей.

Опитувальник

1. Чи маєте Ви бажання вивчати людей, зав'язувати знайомства з різними людьми?
2. Чи подобається Вам займатися суспільною роботою?
3. Чи довго Вас непокоїть почуття образи, спричиненої Вам кимось із Ваших друзів?
4. Чи завжди Вам важко орієнтуватися у складній критичній ситуації?
2. Чи багато у Вас друзів, з якими Ви постійно спілкуєтеся?
3. Чи часто Вам вдається схилити більшість своїх друзів до прийняття ними Вашої думки?
4. Чи правда, що Вам приємніше і простіше проводити час з книжками чи за якоюсь іншою справою, аніж спілкуватися з людьми?
5. Якщо виникли певні труднощі у здійсненні Ваших намірів, то чи легко Вам відмовитися від своїх намірів?
6. Чи легко Ви встановлюєте контакти з людьми, які значно старші Вас за віком?

7. Чи любите Ви організовувати і вигадувати з товаришами різноманітні ігри та розваги?
8. Чи важко Вам входити у нові для Вас компанії?
9. Чи часто Ви відкладаєте на інший день справи, які потрібно було б виконати сьогодні?
10. Чи легко Вам встановлювати контакти з незнайомими людьми?
11. Чи домагаєтеся Ви того, щоб Ваші товариші діяли у відповідності з Вашою думкою?
12. Чи важко Вам освоюватись у новому колективі?
13. Чи правда, що у Вас не виникає конфліктів з товаришами через невиконання ними своїх обіцянок, обов'язків?
14. Чи намагаєтеся Ви за зручних обставин познайомитися і поговорити з новими людьми?
15. Чи часто у вирішенні важливих справ Ви берете ініціативу на себе?
16. Чи дратують Вас оточуючі, і чи не хочеться Вам побути на самоті?
17. Чи правда те, що Ви зазвичай погано орієнтуєтесь у незнайомій ситуації?
18. Чи подобається Вам завжди знаходитися серед людей?
19. Чи виникає у Вас роздратування, коли Вам не вдається завершити розпочату справу?
20. Чи відчуваєте Ви труднощі, якщо потрібно виявити ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
21. Чи правда, що Ви втомлюєтесь від частого спілкування з товаришами?
22. Чи подобається Вам брати участь у колективних іграх?
23. Чи часто Ви проявляєте ініціативу при вирішенні питань, які зачіпають інтереси Ваших товаришів?
24. Чи правда те, що Ви відчуваєте себе невпевнено серед незнайомих людей?
25. Чи правда, що Ви рідко наполягаєте на доведенні своєї правоти?
26. Чи вважаєте ви, що Вам вдасться без особливих труднощів внести пожвавлення у малознайому групу?

27. Чи берете Ви участь у суспільній роботі інституту (школи, на виробництві)?

28. Чи намагаєтесь Ви обмежити коло своїх товаришів?

29. Чи правда те, що Ви не намагаєтесь відстоювати свою думку чи рішення, якщо воно не було відразу прийняте групою?

30. Чи відчуваєте Ви себе вільно, потрапивши у незнайомий колектив?

31. Чи з задоволенням Ви беретеся за організацію різних заходів для своїх товаришів?

32. Чи правда те, що Ви не відчуваєте себе достатньо впевнено і спокійно, коли потрібно щось говорити великій групі людей?

33. Чи часто В запізнюєтесь на ділові зустрічі і побачення?

34. Чи правда, що у В багато друзів?

35. Чи часто В опиняєтесь у колі уваги своїх товаришів?

36. Чи часто Ви соромитесь, ніяковієте при спілкуванні з малознайомими людьми?

37. Чи правда, що Ви не дуже впевнено відчуваєте себе в оточенні великої групи своїх товаришів?

Ключ для обробки даних методики

Комунікативні здібності (+) Так: 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37;

(-) Ні: 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39,

Організаторські здібності (+) Так: 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38;

(-) Ні: 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40.

Підіб'ємо підсумки

Комунікативні здібності:

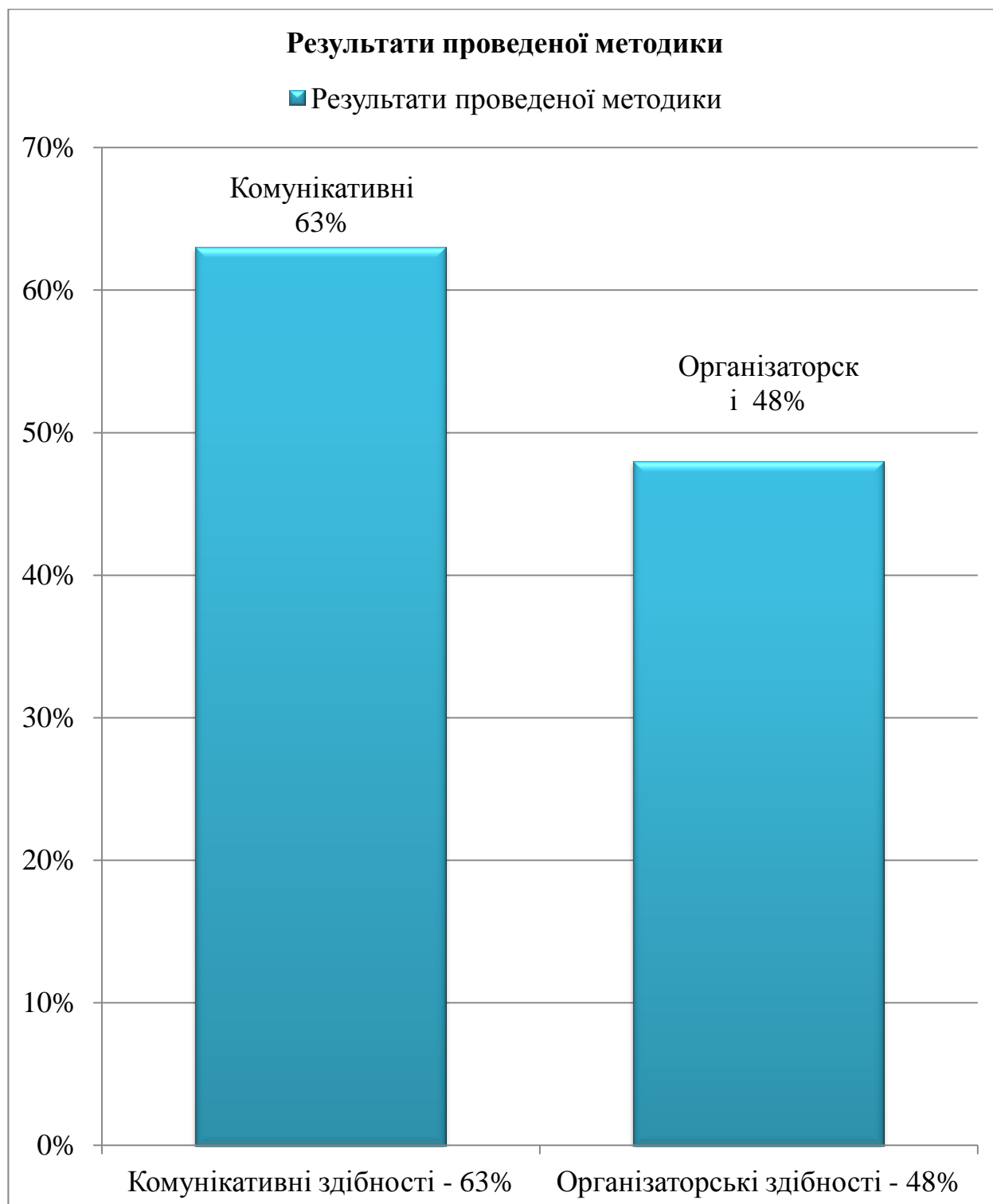
1. високий рівень – 15-20 балів;
2. середній рівень – 10-14 балів;
3. низький рівень – 0-9 балів.

Організаторські здібності:

4. високий рівень – 15-20 балів;
5. середній рівень – 10-14 балів;
6. низький рівень – 0-9 балів.

Додаток М

«Результати методики виявлення комунікативних і організаторських здібностей особистості»

Додаток Н

План вебінару «Основи позакласної роботи в групах продовженого дня в початковій школі»

Мета: розглянути основні принципи, методи організації, взаємодії з молодшими школярами позакласної роботи в ГПД в початкових класах в умовах сучасної освіти.

Об'єкт: особливості позакласної роботи в групах продовженого дня.

Предмет: зміст, форми, методи, принципи позакласної роботи в ГПД в початкових класах.

Час: 1 год. 30 хв.

Цільова аудиторія: майбутні педагоги з позакласної роботи, вчителі початкових класів, вихователі ГПД початкових класів, адміністратори заклади освіти.

План

1. Основи позакласної роботи для майбутніх педагогів ГПД (принципи, методи організації та взаємодії з молодшими школярами (короткі особливості цього віку)). Причини актуальності питання позакласної роботи.
2. Особливості впровадження методичних рекомендацій у професійній діяльності педагога в сучасних умовах початкової освіти.
3. Обговорення «скарбнички» вихователя ГПД.

Додаток II

Конспект вебінару «Основи позакласної роботи в групах продовженого дня в початковій школі» (для доповідача та учасників)

Хід проведення

- Доброго дня, шановні слухачі вебінару. Будь ласка, дайте знати про те, як чуєте мене і чи добре видно, позначками + - у чаті.

- Сьогодні ми з вами обговоримо про основи позакласної роботи в групі продовженого дня (далі будемо використовувати скорочення - ГПД)

- В молодшому віці у дітей домінує образне мислення, то ж рекомендуємо такі форми діяльності: ситуаційно-рольова гра, сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, віртуальна гра-мандрівка, віртуальна екскурсія, ігрова вправа, колективне творче панно, бесіда, тематичний зошит, ранок, свято, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, школа ввічливості, демонстрація, розповідь, моделювання, інсценізація, вікторина, екскурсія, виставка малюнків, операція-рейд, виставка-ярмарок, перекличка повідомлень, добродійна акція, хвилини з мистецтвом, година спостереження, година милування, спортивні змагання, козацькі забави, театральна вистава, ляльковий театр, ведення літопису класного колективу, веселі старты, естафети, догляд за рослинами і тваринами. (спираючись на програму І. Беґа «Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України»)

Засновуючись на реалізацію завдань програми «Основні ціннісні орієнтири виховання учнів 1-12 класів» рекомендуємо планувати виховну роботу згідно ціннісних орієнтирів виховання: ціннісне ставлення до суспільства і держави; до сім'ї, родини, людей; до природи; до культури і мистецтва; до праці; до себе.

Опираючись на визначені ціннісні орієнтири виховання школярів,

рекомендуємо щомісячне, щотижневе та щоденне планування роботи за такими напрямками виховної роботи: громадянсько-патріотичне виховання, трудове виховання, художньо-естетичне виховання, моральне виховання, екологічне виховання, превентивне виховання, формування ЗСЖ, творчий розвиток особистості.

З огляду на циклограму планування виховної роботи, рекомендуємо:

По-перше, по понеділках планувати день державної мови: громадянське та патріотичне виховання, яке забезпечується за допомогою знайомства з країною, столицею, державними символами, державними і церковними святами; ознайомлення з історією України; звичаїв, обрядів і традицій українського народу; народних ігор (рухливі, календарно-обрядові, скоромовки, лічилки, мовчанки, загадки, небилиці); декоративно-ужиткового мистецтва (з глини, метала, дерева, природного матеріалу, ткацтво, розпис, плетіння, чеканка); природа України (особливості окремих географічних регіонів, водойми, гори, степи, ліса); сімейні обереги, предмети домашнього вжитку; бесіди про права людини і її громадянську відповідальність.

По-друге, по вівторках планувати день безпеки: превентивне виховання, формування ЗСЖ (правила дорожнього руху, правила пожежної безпеки, правила «Один дома», профілактика шкідливих звичок), що реалізуються методами: бесіди, мозковий штурм, тести, виступи агітбригад, існування, драматизація, рішення проблемних ситуацій, моделювання ситуації.

По-третє, планувати по середах виховну діяльність з валеології: моральне виховання та організація колективу методами: бесіди про ввічливість, повагу, скромність, культуру поведінки в колективі та суспільстві, культуру взаємовідносин, культуру мовлення і зовнішнього вигляду; бесіди про взаємовідносин з батьками, близькими; сімейні свята і традиції; особливості спілкування з людьми різного віку; ознайомлення з різними народами, які населяють планету (особливості зовнішнього вигляду,

побуту, проживання, мови, діяльності); створення і рішення проблемних ситуацій; обговорення художніх творів на морально-етичну тему: етичні бесіди; ігри-інсценування, рольові ігри.

По-четверте, організувати по четвергам виховну діяльність з культури: художньо-етичне виховання, творчий розвиток особистості різноманітними методами: ознайомлення з різними видами та жанрами мистецтва (образотворче мистецтво: графіка, живопис, скульптура, архітектура, декоративно-прикладне мистецтво; музичне, театральне, літературне); ігри та вправи з використанням методів і прийомів ТРВЗ – технології; інтелектуальні ігри, головоломки, кросворди, ребуси, творчі ігри.

По-п'яте, по п'ятницях забезпечити різноманітні види активності з трудового та екологічного виховання, що реалізуються з допомогою: господарсько-побутової праці, ручної праці, праці в природі; бесід про поведінку в природі, про охорону навколишнього середовища, про взаємозв'язки природи і суспільства; читання художньої літератури.

- Далі хотілося б з Вами, шановні слухачі поділитися зі «скарбничкою вихователя ГПД» з приводу організації освітньо-виховного простору у другій половині дня в ГПД саме в початкових класах. (обговорення «скарбнички вихователя ГПД», приведеної в дод.)

Додаток Р

«Скарбничка вихователя ГПД з організації позакласної роботи» (до вебінару)

Методичні поради з організації роботи групи продовженого дня.

Режим дня в групі повинен відповідати психолого-педагогічним, гігієнічним і віковим особливостям учнів і сприяти перетворенню в єдиний гармонійний процес, навчально-виховну роботу, відпочинок і трудову діяльність школярів.

При плануванні режиму роботи групи продовженого дня необхідно врахувати такі вимоги:

- відповідність режиму віковим особливостям школярів;
- педагогічне забезпечення чергування режимних момен-тів;
- раціональний розподіл часу на навчання, харчування, відпочинок, позакласні і позашкільні заходи, в тому числі максимальне перебування дітей на свіжому повітрі;

- чітку організацію роботи дитячого процесу, єдність ви-мог до дітей і контроль за їх діяльністю.

Вихователь у своїй роботі орієнтується на рекомендовані режими і бере до уваги місцеві умови (черговість проведення годин дозвілля і прогулянок на території школи, час роботи загальношкільних гуртків і секцій).

Режим роботи групи продовженого дня повинен передбачати:

Прогулянка на свіжому повітрі після уроків не менш як 30 хвилин.

Обід – 30 хв.

Прогулянки, ігри, суспільне корисна праця – 1,5-2 год.

Полуденок – 10 хв.

Самопідготовка – для учнів другого класу – 45 хвилин, третього класу – 1 година 10 хвилин, четвертого класу – 1 година 30 хвилин.

Робота в гуртках, заняття за інтересами – 1-1,5 год.

Виховні години, спортивно-оздоровчі заняття для учнів першого класу тривалістю не менш як 35 хвилин, другого – четвертого класів – 40 хвилин.

Режим дня є законом життя і діяльності всього педагогічно-го та учнівського колективів школи. Психолого-педагогічне значення режиму полягає в тому, що він забезпечує чітку організацію життя і діяльності педагогів і учнів, виробляє в них від-повідний стереотип, сприяє піднесенню якості всієї навчально-виховної роботи.

Найскладнішим напрямом діяльності вихователя є організація самопідготовки. Самопідготовка – щоденне навчальне заняття учнів у групі продовженого дня, що передбачає виконання завдань вчителів. Успіх самопідготовки в значній мірі залежить від проведеного на уроці закріплення, тому вихователю необхідно дізнатися у вчителя, як засвоїли матеріал вихованці, – це полегшить його роботу. Вихователь організовує роботу дітей під час самопідготовки, стежить за дисципліною, виховує звичку самостійно вчитися, бере під свою опіку школярів, які відстають у навчанні. Вихователь не вчитель, він не веде пояснень предмета, не інструктує, як потрібно виконувати завдання, він лише допомагає учням виконувати завдання вчителя.

Клубна година – це захід, що проводиться у виховних цілях. Вихователь готує його заздалегідь, ставить за мету, завдання, визначає прийоми і методи виховного впливу.

Гурткова робота. Вихователь може самостійно організувати гурткову роботу в будь-якому напрямку. Гурткова робота так само повинна бути запланована, носити системний і систематичний характер. Кожна дитина може відвідувати не більше двох гуртків.

При роботі в класі-групі рекомендується широко використовувати іграшки та ігри, знайомі дітям з дошкільного віку. Ігри повинні відповідати віку, фізичному і психічному стану дитини; використовувати можна тільки педагогічні ігри.

Позакласна робота є важливою формою організації дозвілля учнів та повинна мати розвивальний характер, заснований на запитах, інтересах та індивідуальних особливостях молодших школярів.

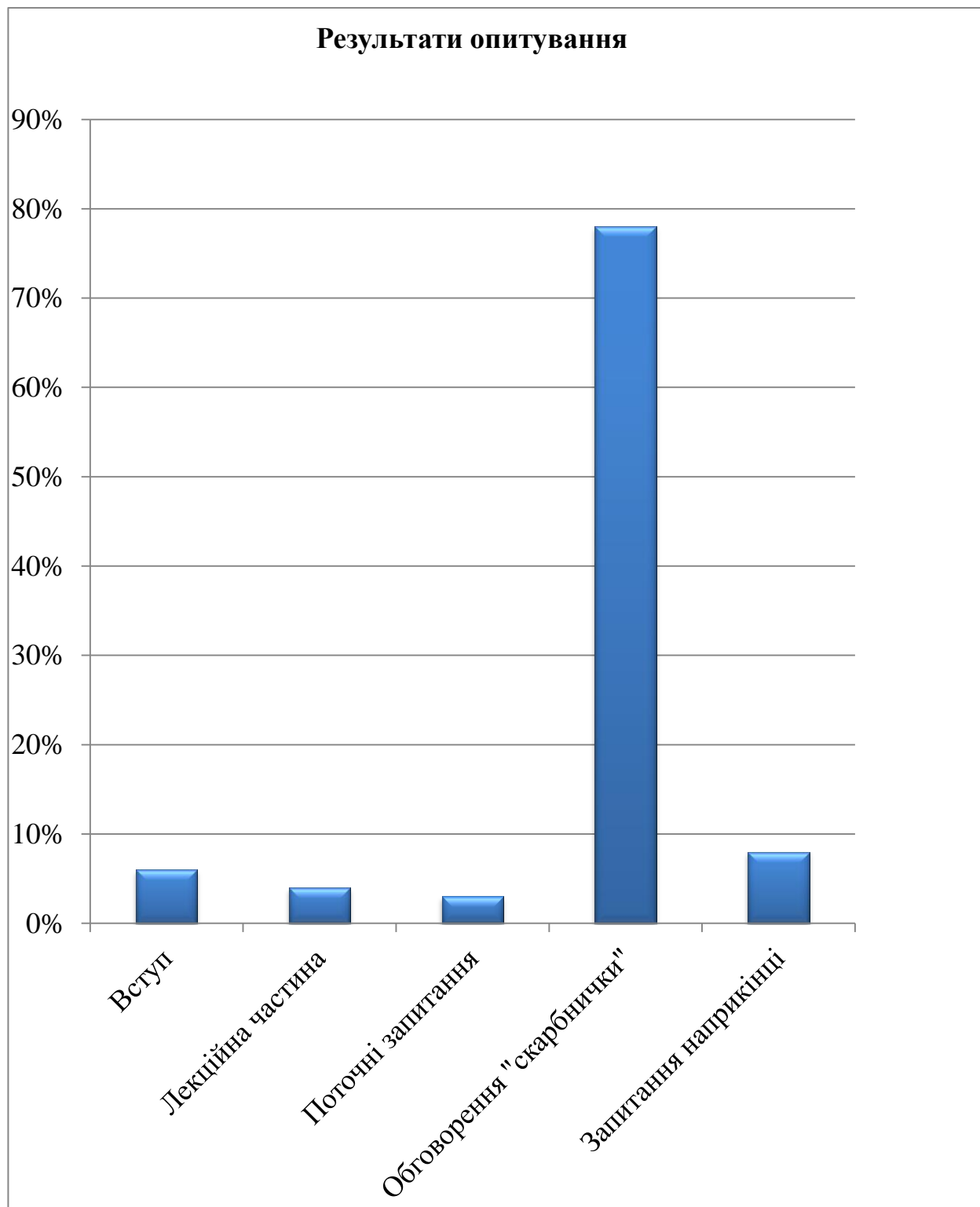
Додаток С

Опитувальник «Враження від участі у вебінарі»

Змістові частини вебінару	Позначення вподобання (позначити цифрами від 0 до 10)
Вступна частина вебінару (повідомлення теми, мети, актуальності даного питання)	
Лекційна частина	
Відповіді на поточні запитання учасників	
Обговорення «скарбнички вихователя ГПД»	
Відповіді на запитання учасників	
Підведення підсумків	

Додаток Т

«Результати опитування вражень учасників від проведеного вебінару»

Додаток У

«Активність учасників під час проведення вебінару»

